PROFOR
PROGRAM ON FORESTS

The voice of European Family Forestry

CEPF

Confédération Européenne des Propriétaires Forestiers
Confederation of European Forest Owners
Zentralverband der Europäischen Waldbesitzer

Анализа на приватното шумарство во Македонија и неговата улога во процесот на Националната стратегија за шумарството

STATUS QUO ANALYSIS

Private forestry in Macedonia and its role in the National Forest Strategy process

Prof. Dr. Aleksandar Trendafilov

Prof. Dr. Jasminka Rizovska Atanasovska

Mr. Bojan Simovski

Published by the

Confederation of European Forest Owners

European Forestry House
Rue du Luxembourg 66
B-1000 Bruxelles

Phone ++32 2 219 0231
Fax ++32 2 219 21 91
office@cepf-eu.org
www.cepf-eu.org

cover photos: Atilla Lengyel

This publication was made available by funding received from the **World BankPROFOR Program.** The sole responsibility of its content lies with the publisher and the authors, the World Bank is not responsible for any use that may be made of the information presented therein.

Благодарност

Оваа публикација е резултат на работата на колеги со различни специјалности. CEPF би сакале особено да им се заблагодарат за своите придонеси, покрај на авторите, и на следниве лица и организации:

- Холандска Агенција за развој (СНВ Македонија)
- ФАО ОН, Суб-регионална канцеларија за Централна и Источна Европа, Будимпешта
- Универзитетот на Западна Унгарија, Јазичен Центар, Сопрон – лектура на англиски јазик
- Брајовиќ Злата, Скопје, превод на македонски јазик,
- Печатење: Ловер Принт, Сопрон, 360 примероци.

Acknowledgement:

The publication here resulted from the work of colleagues of different specializaitons. CEPF would especially like to thank apart of the authors for the contributions provided by the following persons and organisations:

- Dutch Development Agency (SNV Macedonia)
- FAO UN, Sub-regional Office for Central and Eastern Europe, Budapest
- English proofreading: University of West Hungary, Language Centre, Sopron
- Macedonian translation: Ms Zlata Brajovič, Skopje
- Printing: Lővér Print, Sopron in 360 copies

Вовед

Европската конфедерација на сопственици на шуми уште од 2003/2004 година води активности насочени кон земјите од Централна и Источна Европа. Тоа подразбира размена помеѓу сопствениците на шуми и нивните организации и работа насочена кон нивото на политиките. Досега државната шумска управа, FAO UN, IUCN и Европската комисија се јавуваат како нивни главни партнери. Како резултат на вавките соработки беа организирани неколку настани и во некои случаи се развија проектни идеи кои беа и применети.

Студијата претставена во оваа публикација е изготвена како дел од националната статус кво анализа на проект финансиран од страна на програмата PROFOR на Светската банка, а предводен од страна на CEPF. Овој проект се однесува на развојот на шумарската политика во однос на шумите во приватна сопственост во под-регионот на Југоисточна Европа и тоа во трите целни држави во рамките на политиката на соодветната национална програма за шумарство или стратешките процеси (Албанија, Македонија и Србија).

Во Југоисточна Европа, не-државните шумарски организации сé уште се послабо развиени и имаат потреба од помош при политиката и градњето капацитети. Сопствениците на приватни и општински шуми се соочуваат со тешкотии при обидите активно да учествуваат во воспоставувањето на политиката со државни и меѓусекторски размери, како на пример спроведувањето на националната програма за шумарство. Таков е случајот дури и во Албанија и Македонија, каде на национално ниво веќе постојат организации за застапување на интересите на сопствениците на шуми (2008). Општо може да се заклучи дека шумскиот имот којшто е во не-државна сопственост во земјите од Југоисточна Европа се соочува со заедничкиот проблем што политичката рамка не овозможува негово добро функционирање. Ова делумно е остаток од правните пракси од времето на социјализмот во поранешна Југославија, кадешто беше возможно да има шуми во приватна сопственост, но во пракса истото беше многу ограничено и не постоеја приватни организации на сопственици на шуми. За време на социјализмот, во Албанија не било дозволено постоењето на приватен имот. Со политичките промени во последниве 15 години, повеќето земји од Југоисточна Европа не успеаја или едвај успеаја да ја надминат оваа ситуација, па многу малку напредок е постигнат во поглед на не-државното шумарство. Како последица, сопствениците на шумите сé уште се едвај организирани или пак нивното учество во тие неколку постоечки организации е мало.

Сепак, сличниот проблем во под-регионот пружа можности за да се разрешат овие прашања. Врз основа на овие размислувања CEPF, Светска банка и националните партнери во Албанија, Македонија и Србија разработија една проектна идеја. **При тоа, Националната програма за шумарство или Стратешките процеси добиваат помош исклучиво во спроведувањето на нивните не-државни шумарски компоненти.** Анализите во сите три целни држави се едни од првичните резултати. Во Македонија на пример, ова е првата студија од овој вид што го обработува приватното шумарство како главна тема. Со студиите заврши и првата фаза од анализата статус кво и ќе служат за натамошна употреба во спроведувањето на проектот.

Во оваа публикација, по анализата ќе следи и посебен документ со заклучоците од под-регионалната конференција за Југоисточна Европа, одржана во Скопје во јули 2008. На конференцијата беа разработени горенаведените проблеми, а исто така и детаљно се дискутираше и за статус кво студиите. Заклучоците од конференцијата се однесуваат на главните прашања за кои се дискутираше, како на пример важноста на политиката на приватното шумарство, управувањето и правната и политичка рамка за приватното шумарство во Југоисточна Европа.

Документите претставени тука покажуваат дека ваквата работа треба да продолжи во соработка со засегнатите страни за да се подобри ситуацијата на граѓаните коишто се одговорни за шумското земјиште во приватна сопственост: *сопствениците на приватните шуми*.

Мортен Тхорое
CEPF Генерален Секретар

INTRODUCTION

The Confederation of European Forest Owners has been directing targeted activities since 2003/2004 towards Central and Eastern European countries. This includes exchange between forest owners and their organisations and focused work at the policy level. In latter, national forestry administration, FAO UN, IUCN and also the European Commission have been the main partners so far. As a result, several events have been organised along this cooperation and project ideas got developed with linked implementation in some cases.

The study in this publication was developed as a national status quo analysis to the CEPF coordinated and World Bank PROFOR Programme financed project addressing the South East European (SEE) sub-region's forest policy development concerning private forests. The project addressed this issue in all three target countries within the policy frame of the respective national forest programme or strategy processes (Albania, Macedonia, Serbia).

In SEE, non-state forestry organisations are still less developed and are in need for policy assistance and capacity building. Private and community forest owners have difficulties to adequately participate in the policy setting of national and cross-sectoral dimensions such as e.g. national forest programme implementation. This is even the case in Albania and in Macedonia, where national level organisations of forest owners for interest representation already exist (2008).
In general, it can be stated that non-state forest property in the SEE countries faces the common problem of not-enabling policy framework for its proper functioning. This is partly heritage form the socialist times' legal practices of e.g. Ex-Yugoslavia, where private property on forests was legally possible but practically strongly restricted and no organisations of forest owners existed. In Albania even no private property was allowed to exist during the socialist regime. Since the political changes of the last 15 years most of the SEE countries have not or have scarcely overcome this situation and thus little development of the non-state forestry took place. Consequently, forest owners are still hardly organised or their representation is comparatively low in those few existing organisations.
However, this similar problem of the sub-region provides chances to address these issues.
On the basis of these considerations a project idea got developed by CEPF, the World Bank and national partners in Albania, Macedonia and Serbia. ***In this, National Forest Programme or Strategy processes receive assistance specifically in the implementation of their non-state forestry components.*** The analyses in all three target countries are one of the first results. In Macedonia e.g. this is the very first study of its kind addressing private forestry as main topic. The studies closed down the first project phase of the status quo analysis and serve for further follow up in project implementation.

In this publication the analysis will be followed by a separate document on the conclusions of the SEE sub-regional conference held in Skopje in July 2008. The conference tackled the same problematic as described above and the status quo studies were discussed there in detail too. The conference conclusions reflect on the major issues discussed, such as the policy relevance of private forestry, management issues and legal / policy framework for private forestry in SEE.

The documents presented here state however that this work needs to be continued further on, in cooperation with the concerned stakeholders to improve the situation for the citizens of the countries taking responsibility for the private forest land: *the private forest owners.*

Morten Thorøe
CEPF Secretary General

PROFOR
PROGRAM ON FORESTS

CEPF
Confédération Européenne des Propriétaires Forestiers
Confederation of European Forest Owners
Zentralverband der Europäischen Waldbesitzer

Анализа на приватното шумарство во Македонија и неговата улога во процесот на Националната стратегија за шумарството

Проф. д-р Александар Трендафилов

Проф. д-р Јасминка Ризовска Атанасовска

Пом. асс. Бојан Симовски

Скопје, јуни 2008

СОДРЖИНА

Листа на користени кратенки.....9
Листа на табели.....9
Листа на графикони.....9

1. ВОВЕД.....10

2. ПРЕГЛЕД НА ШУМИТЕ И ШУМАРСТВОТО.....10

2.1. Основни информации за Република Македонија.....10
2.2. Понов историјат на шумите и шумарството.....11
2.3. Преглед на шумскиот фонд и сопственииштвото.....11
3. ОРГАНИЗАЦИЈА НА СОПСТВЕНИЦИ НА ПРИВАТНИ ШУМИ.....16
3.1. Историјат на организирањето на сопствениците на приватни шуми.....16
3.2. Организираност на сопствениците на приватни шуми.....17
4. ТЕКОВЕН РАЗВОЈ НА ПОЛИТИКАТА НА ПРИВАТНОТО ШУМАРСТВО.....23
5. ШУМАРСТВОТО И ШУМИТЕ ВО ПРИВАТНА СОПСТВЕНОСТ ВО НАЦИОНАЛНАТА ПОЛИТИКА И СТРАТЕГИЈАТА ЗА ОДРЖЛИВ РАЗВОЈ НА ШУМАРСТВОТО 26
5.1. Стратегија за одржлив развој на шумарството во Република Македонија (НСОРШ).....26
5.1.1. Визија, генерални цели и насоки на Стратегијата.....28
5.1.2. Главни аспекти на стратегијата.....30
5.2. Прогрес на Стратегијата за одржлив развој на шумарството во Македонија.....33
5.2.1. Активности во процесот на развој.....33
5.2.2. Спроведувањето на Националната стратегија и Акциониот план.....34
6. РЕЗИМЕ.....38
7. КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА/ПРОЕКТИ.....41
АНЕКС 1.....42
АНЕКС 2.....44
ЗАКЛУЧОЦИ ОД КОНФЕРЕНЦИЈАТА „Статусот на не-државното шумарство во Југоисточна Европа".....45

ЛИСТА НА КОРИСТЕНИ КРАТЕНКИ

НАСПШ	Национална асоцијација на сопственици на приватни шуми
НСОРШ	Национална стратегија за одржлив развој на шумите
ФАО ОН	Организација за храна и земјоделство на Обединетите Нации (Food and Agriculture Organization of United Nations)
SNV	Холандска Агенција за развој (SNV)
НА	Национална асоцијација
МЗШВ	Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство
ЕУ	Европска Унија
ОСШ	Одржливо стопанисување со шумите
МСП	Мали и средни претпријатија
БДП	Бруто домашен производ
ЈП	Јавно претпријатие
CEPF	Европска конфедерација на сопственици на шуми (Confederation of European Forest Owners)
EFI	Европски институт за шумарство (European Forest Institute)
IUCN	Меѓународна унија за заштита на природата (International Union for Conservation of Nature)
FOPER	Шумарска политика и економика, образование и истражување (Forest Policy and Economics, Education and Research)

ЛИСТА НА ТАБЕЛИ

Таб.1. Шумите во Македонија според површината и видот на сопственост, 1938 г.

Таб.2. Шумите во Македонија според површината и видот на сопственост, 1961 г.; 1979 г.

Таб.3. Развој на членството на Националната асоцијација на сопственици на приватни шуми во Република Македонија

ЛИСТА НА ГРАФИКОНИ

Графинони 1 и 2. Хронолошки преглед на државните и приватните шуми, 1938-2006

Графикон 3. Сопственост на шуми според Статистичкиот извештај од 31.12.2005 г.

Графикон 4. Ограноци на НАСПШ во 2008

Графикон 5. Распределеност на шуми според видови на силвикултура и ограноци на НАСПШ (1 - Берово, 2- Кавадарци, 3 – Кичево, 4- Куманово, 5 – Радовиш.)

1. Вовед

Овој документ го анализира потенцијалот на ресурсите и капацитетите на приватното шумарство во Република Македонија, во рамките на Националната стратегија за одржлив развој на шумарството во Република Македонија (НСОРШ).

Во моментов, во Република Македонија нема национална програма за шумите. Моменталниот процес во Македонија се нарекува НСОРШ, а Националната асоцијација на сопственици на приватни шуми (НАСПШ) е заинтересирана организација.

Во согласност со Уставот на Република Македонија и законите коишто ги регулираат имотните и сопственичките права, не постои категорија општински шуми, туку сите се државни и приватни шуми.

Во минатото, поседувањето приватни шуми не беше дел од политичкиот систем на државата, ниту пак дел од националната шумска политика. Ова е од особено значење за статусот и улогата на приватното шумарство во Македонија, вклучувајќи ги и принципите на одржливиот развој. Потребите за финансирање на еколошката вредност на шумите или дефинирањето на еколошките ефекти и нивната евалуација е исто така засегната.

НАСПШ е развиена со цел да се осврне на стопанисувањето со шумите и дрвните производи. До ден денешен, во Македонија не постои воспоставен систем од стана на компаниите, владата или индивидуалци, кој ќе врши валоризација и плаќање на надомест за употребата на еколошките функции на шумите. Обидите на шумарите истото да се постигне се без никаков успех.

Површината на приватни шуми во Македонија е мала, но значителна во поглед на социјалната и економска благосостојба на 65.000 семејства кои поседуваат шуми.

2. Преглед на шумите и шумарството

2.1. Основни информации за Република Македонија

Севкупната површина на Република Македонија (РМ) изнесува 25 713км² и е една од најмалите држави во Европа. Има разновидна флора и фауна и планинско земјиште со многу разновидни рељефни карактеристики. 44,01% од земјата се наоѓа на височина од меѓу 500 и 1.000 метри. Најмалата височина изнесува околу 40 метри, додека пак најголемата – 2.764 метри надморска височона (планината Кораб). Просечната височина изнесува 829 метри, а според класификацијата на Меѓународната унија за конзервација на природата (IUCN), државата спаѓа во првата категорија на планински држави во Европа.

Севкупната површина се состои од:

• Водени површини	48.800 ha или 1,90%
• Рамнински терени	490.000 ha или 19,10%
• Ридско-планински терен	2.032.500 ha или 79,00%

Македонија има богат биодиверзитет. Во дендофлората постојат 319 видови дрвја и грмушки, а повеќе од 80 подвидови и вариетети. 16% од севкупниот број на видови се балкански ендемични или суб-ендемични видови. Последните истражувања на шумската вегетација покажуваат дека дрвјата и грмушките сочинуваат 81 шумска фитоценоза.

2.2. Понов историјат на шумите и шумарството

Во архивите постојат документи за шумите на територијата на Република Македонија од времето на Отоманската империја, но многу малку за периодот пред Втората светска војна. Во 1938 година е извршен првиот попис на шумскиот фонд, во рамките на Кралска Југославија.

По Втората светска војна, во 1947/48 година реализирана е т.н. „брза инвентаризација“ на шумскиот фонд. Во 1961 година е направен општ попис, а последниот попис е во 1979 година.

По Втората светска, значаен дел од приватното земјиште, вклучувајќи и шуми, беше национализиран. Кооперативниот закон, (исто така наречен „Кардељов закон“), кој во тоа време се воведе во Македонија, Србија, Црна Гора и Босна и Херцеговина, остави многу негативни последици по земјоделството и шумарството. Резултатите се чувствуваат и до ден денешен.

Во педесеттите години на минатиот век се изврши национализација на приватните шуми и сопствениците ги изгубија своите права за стопанисување со нив. Сепак, во некои делови на Македонија не е извршена соодветна документација на приватното земјиште. Како резултат на овој развој на настаните, во приватното шумарство се јавува вакуум од пет декади. Семејствата коишто порано поседувале шуми ги заборавиле своите придобивки и принципите на традиционалното шумарство. Сопствениците на помали парцели изгубиле интерес да стопанисуваат со нив.

Во 1991 година Македонија стана независна држава, заснована на демократски принципи и закони кои ги гарантираат сопственичките права. Наскоро потоа започна и процесот на денационализација, со што се зголеми и површината на приватните шуми.

Правото на враќање на приватните шуми е загарантирано со Уставот на Република Македонија и Законот за денационализација. Сепак, резултатите од денационализацијата не го постигнаа очекуваниот ефект.

Во 2008 година процесот запре. Се очекува истиот да продолжи но постои можност за зголемување на фондот на приватните шуми за само 2-3%.

Шумите во црковна сопственост во РМ се од приватен карактер. Се сметаат за посебен вид сопственост и не се вбројуваат во статистиката за приватни шуми, но сè уште не се одделени од државните имоти.

Со промената на општествено-економскиот и политички систем на државата се зајакнаа и капацитетите во приватниот сектор. Со тоа се зголеми и интересот на сопстениците за стопанисување со своите приватни шуми. Ова се гледа и преку развојот на Националната асоцијација на сопственици на шуми, формирана во Куманово и Берово.
Со регистрирањето на повеќе локални асоцијации на сопствениците на приватни шуми понатаму ќе се воспостави и основа за македонска фондација за приватно шумарство.

2.3. Преглед на шумскиот фонд и сопственицштвото

Овој краток преглед ќе содржи информации за приватниот и државниот шумски фонд. Тие се засноваат на следниве извори:

- Шумските пописи од 1938, 1961, 1979 година;
- Стратегијата за одржлив развој на шумарството во Република Македонија, 2006 г.;
- Просторниот план на Република Македонија, 2004 година.
- Планови за стопанисување со шумите, Јавното претпријатие „Македонски шуми“, Национални паркови и други шуми со посебни цели.

Според пописот во 1938 г., во РМ имало 615 216 ha шуми и покривале 24% од територијата.

Таб.1. Шумите во Македонија според површината и видот на сопственост, 1938 г.

Реден број	**Сопственост**	**Површина (ha)]**	**Учество (%)**
1	Државни/општествени шуми	162,054	26.3
2.	Селски и општински шуми	360,797	58.5
3.	***Приватни шуми***	***84,914***	***13.8***
4..	Шуми на верски заедници	7,496	1.2
	Вкупно:	**615,261**	**100.0**

Извор: Попис од 1938 г.

Таб.2. Шумите во Македонија според површината и видот на сопственост, 1961; 1979 г.)

Година	**Површина (ha)**	**Шумовитост (%)**	**Шуми по 1 жител (ха/по жител)**	**Вкупна дрвна маса (1000 m^3)**	**(m^3/ха)**	**Прираст (1000 m^3)**	**Прираст (m^3/ha)**
1961	887,517	34.5	0.63	62,840	70.8	1,203	1.36
1979	905,653	35.2	0.47	74,343	82.1	1,829	2.02

Извор: Попис од 1961, 1979 г.

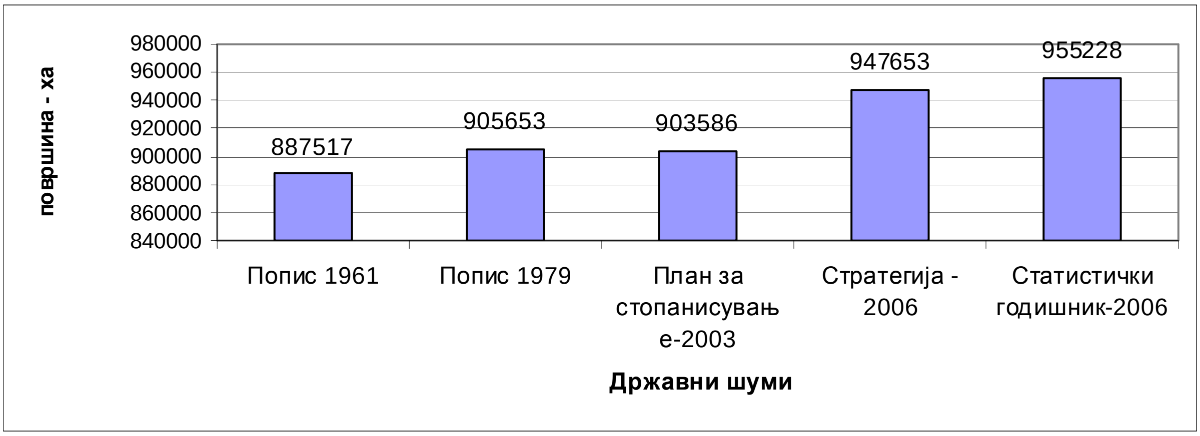

Графикон 1 и 2. Хронолошки преглед на државните и приватните шуми, 1938-2006

Според пописот од 1961 г., севкупната површина под шума на Македонија изнесувала 887.517 ha или 34,5% од земјата. Дрвната резерва била проценета на 62.800.000 м³ и 70,8 м³/ha во просек. Вкупниот годишен прираст изнесувал 1.203.000 м³, или 1,36 м³/ha во просек. Пописот од 1979 покажал дека биле пошумени 905.653 ha површина под шума и 35,2% од вкупната територија на државата. Дрвната резерва изнесувала 74.343.122 м³ и 82,1 м³/ha во просек. Вкупниот годишен прираст изнесувал 1.829.000 м³ или 1,36 м³/ha во просек.

Според НСОРШ од 2005 г., вкупната површина под шуми и шумско земјиште изнесува 1.159.600 ha, од кои вкупна површина под шуми има 947.653 ha. Вкупната дрвна маса е 74.343.000 м³, а вкупниот годишен прираст – 1.830.000м³ со просечен годишен прираст на хектар од 2,02 м³. До 1990 година, првите пошумувања на голини изнесуваат 140.000 ha. Шумите во државна сопственост опфаќаат 90,14% од вкупната површина, додека нивното вкупно учество во дрвната резерва изнесува 92,2%. Приватните шуми зафаќаат 94.146 ha, или 9,86% од вкупната површина под шума и учествуваат со 7,8% во вкупната резерва на дрвната маса.

Шумарството како стопанска гранка учествува во бруто домашниот производ со 0,3-0,5% (2005 г.).Дрвната индустрија (примарна и секундарна преработка на дрво, мебел, хартија, целулоза и др.) изнесува 2,5-3% од бруто домашниот производ (2005 г.).

Планираниот сечив етат во изминатите 10 години изнесува околу 1,300,000 м³, а се користи околу 70% од истиот. Од вкупно произведените шумски сортименти, огревното дрво учествува со 80-85%.

Според Акциониот план за стопанисување со шуми 2003 г., вкупната површина под шума изнесува 903 586,9 хектари, или 35,1% од земјиштето е под шуми или шумски култури.

Статистиките од 2001 година наведуваат дека има 387.374 хектари земјиште под шума. Статистиките од 2006 година пак наведуваат дека вкупното земјиште под шума изнесува 955,228 хектари, од кои 857.805 хектари се во државна, а 97.423 хектари се во привтна сопственост. Вкупната површина под шума се проценува на 1.400.000 хектари.

Како што може да се види, официјалните извори на информации даваат различни податоци за шумското земјиште. Очигледно е дека нема доволно соодветни информации за приватните шуми. Сепак, во Македонија несомнено постои тренд на зголемување на површината под шума. Тоа воглавно се должи на а) пошумување и планирање; б) миграции во урбани области, и в) намалување на добиточниот фонд (особено кози).

Според Плановите и програмите за стопанисување и управување со шуми со стопанска и посебна намена, 65,6% од шумите се под нискостеблени шуми и шикари. Нивната дрвна маса изнесува 51.542.609 м³ или 39,6% од вкупната. Просечната дрвна маса од 96,4 м³/ha е на ниско ниво во споредба со европската и укажува на општ низок квалитет на шумите во Македонија. Тоа е резултат на историски, општествени и економски фактори. Во Македонија шумите општо, а особено нискостеблените шуми, биле изложени на трајно деградирање и опустошување. Сепак, откако институциите почнаа да се бават со стопанисување со шумите се бележи подобрување. Оваа тенденција се забележува во изминатите 50 години иако постојат одредени регионални разлики во застапеноста на шумите. Во Свети Николе застапеноста изнесува 14,8%, во Прилеп 15,6%, во Куманово 16,5%, во Кратово 17,7%, во Пробиштип 53,5%, во Крушево 54% а во Струмица 55,9%. Најмала застапеност на шуми има во централниот дел на државата. Најквалитетните шуми се наоѓаат во западниот дел (Гостивар, Кичево, Брод и Битола), во источниот дел (Берово, Кочани, Виница и Струмица) и во централните и јужни делови од земјата (Кавадарци и Гевгелија). Неодамна се изврши пошумување на 217.850 хектари земјиште. Голините пак се застапени со 21,1% во Штип, 16,8% во Кочани, 14,9% во Битола и 14,5% во Крива Паланка во однос на нивната вкупна површина.

Процентуалноста на шумите во однос на нивната височина е исто така различна. Околу 4% од површините под шума се на 200 метри височина, 10,8% помеѓу 200 и 500 метри височина, 43,7% меѓу 500 и 1000 метри височина и 8% се над 1.500 метри височина.

Од површините под шума, 3,2% се земјиште со кое не се стопанисува. Сепак, НСОРШ планира да ги вклучи и тие земјишта во стопанисувањето. Од вкупното земјиште под шума, 240.255 haили 26,6% се високостеблени шуми, 509.778 ha или 56,4% се нискостеблени шуми, 82.869 ha или 9,3% се деградирани шуми, а 3,7% се млади насади на возраст од под 20 години. Уделот на високостеблени шуми е 74,4% во Берово, а во Крива Паланка е 59,7%.

Шумите со кои се стопанисува имаат вкупна дрвна маса од 87 милиони м³ или во просек 95,5 м³/ha. Високостеблените шуми учествуваат со вкупно 52 милиони м³ или во просек 216 м³/ha. Нискостеблените и деградираните шуми учествуваат со вкупно 34 милиони м³ или во просек 57 м³/ha, а младите насади со 1 милион м³ или 34 м³/ha.

Вкупниот годишен прираст кај шумите со кои се стопанисува изнесува 2 милиони м³ или 2,2 милиони м³/ha. Кај високостеблените шуми, просечниот прираст е 4,2 м³/ha, додека пак кај нискостеблените и деградираните шуми тој изнесува 1,5 м³ha. Овие податоци укажуваат на низок квалитет и слаба продуктивност на шумите.

Во однос на дрвната маса и површината, најдоминантни видови дрва се широколисните видови, буката и дабот. Буката опфаќа 44,4% од вкупната површина под шума, а дабот 40%. 58,7% од вкупната дрвна маса е бука а 24,5% е даб, поради тоа што поголемиот дел од високостеблени шуми се букови шуми. Нивната дрвна маса и годишен пораст се двојно поголеми од дабовите шуми. Дабовите насади честопати се

нискостеблени или деградирани чуми. Тие се во ридестите или планинските области на земјата и близу до населените места. Во минатото тие биле изложени на притисок од страна на човекот (види графикон 5).

Во однос на нивната примарна намена, законот за шуми ги класифицира шумите во две групи: а) шуми со стопанска намена т.е. економски шуми (производство на дрво) и б) шуми со посебна намена. Шумите со намена за производство на дрво опфаќаат 789.881 ha или 92.3% од шумите со кои се стопанисува. Шумите со посебна намена се простираат на 65.789 ha или7,7% од шумите со кои се стопанисува. Во оваа категорија доминираат Државните паркови со 53.273 ha. Останатите се заштитени шуми, кои опфаќаат 8.920ha и други шуми со посебни намени кои покриваат 3.596 ha.

Во однос на сопственоста, приватните шуми се простираат на 125.872 ha, додека пак државните покриваат 861.502 ha (Извор: податоци од Државниот завод за статистика, 1996, види графикон 3). Според плановите за стопанисување, државата поседува 903.587 ha.

Графикон 3. Сопственост на шуми според Статистичкиот извештај од 31.12.2005 г.

Стратегијата за одржлив развој на шумарството планира да го разреши проблемот со несигурните статистички извори за шумите (2005).

Природните процеси на регенерација се прикажани преку зголемените бројки на површините под шума, додека статистиката пак наведува дека има намалување на пошумени области.

Несигурните податоци се однесуваат првенствено на шумите во приватна сопственост, и во идната инвенторизација треба да се обрне особено внимание на тоа (НСОРШ 2005).

Сепак, податоците покажуваат дека вкупната површина на земјиште под шума изнесува околу еден милион хектари.

Шумите во приватна сопственост се најчесто мали површини со мало производство на дрво. Во државата има околу 220.000 приватни шумски парцели кои ги поседуваат 65.000 семејства. Просечната површина по имот изнесува 0,6 хектари.

3. ОРГАНИЗАЦИЈА НА ПРИВАТНИ СОПСТВЕНИЦИ НА ШУМИ

3.1. Историјат на организирањето на сопствениците на приватни шуми

Според податоците од периодот на Отоманската империја, пред Првата светска војна, на територијата на денешна Р. Македонија не постоеле организирани структури на сопственици на приватни шуми. Причините биле следниве:

- Во Отоманската империја на постоеле права за приватна сопственост на шумско земјиште
- Постоењето на приватни организации не било дозволено.

По Втората светска војна, кога започнал процесот на планирање, организирање и стопанисување со шуми, сопствениците на приватни шуми немале соодветни можности да се организираат во рамките на „социјалистичкото“ шумарство.

Помеѓу 1947 и 1949 година во државното шумарство постоела категоријата „Селски шуми“. Таа не била законски определена, но била воведена како судска одлука. Овие шуми се користеле за потребите на селата, за градење мостови и згради за јавна употреба.

До 1990, сопствениците на приватни шуми имале ограничени права за донесување одлуки и делување во своите сопствени шуми. Општинското собрание и инспекторите на општинските шуми биле оние кои давале одобрение за сечење на приватните шуми и други одлуки и услуги. Од 1990 година овие надлежности ги презема Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Мотивите за активно да се вклучат приватните шуми во активностите за планирање и стопанисување се поврзани со реформите што се воведени по осамостојувањето на државата. Во шумарството, претежно Законот за шуми од 1997 година изврши влијание по ова прашање.

Организацијата на сопственици на приватни шуми во Македонија датира од јануари 1998, кога беше регистрирана првата граѓанска организација на сопственици на шуми, под името „Здружение за заштита на интересите на сопствениците на шуми“.

Причината за заживувањето на сопствениците на приватни шуми и регистрирањето на нивното прво здружение е резултат на политичката промена комбинирана со правилата на Законот за шуми од 1997 година. Други закони исто така имаа влијание, како законите за права на сопственост и денационализација. Како што се зголемува бројот на членови на Националната асоцијација, така се јавуваат сè повеќе и повеќе регионални ограноци. Иницијативата за воспоставување на првото здружение произлезе од Берово од семејствата и сопствениците на најголемите шумски парцели од над 25 ha. Првото здружение започна со едно *ad-hoc* движење на некои 400 сопственици на шуми. Тие поднесоа петиција до државните институции поради високите такси и давачки. Повеќето од нивните барања беа исполнети и тоа им даде дополнителен мотив на сопствениците на шуми да се организираат. Ова движење резултираше со регистрирање на првото здружение во Куманово во 1998 г., а г-дин Бранко Скендерски беше избран за претседател. Потоа организацијата почна да воспоставува општински ограноци.на здружението. На Годишното собрание што се одржа во Крушево во 2004 г. учествуваа 195 членови од 9 општински ограноци. Истата година здружението учествуваше во работилница во Замарди,

Унгарија на тема „Помош за секторот за приватно шумарство во Централна и Источна Европа“, каде го претставуваа секторот за приватно шумарство во Македонија.

Во меѓувреме Здружението исто така придонесе и во креирањето на првата шумската политика во Македонија.

Од јули 2006 г., НАСПШ добива значајна помош и поддршка во зголемувањето на членството и организациските способности од страна на Холандската агенција за развој (SNV). Во изминативе две години значително е зголемен вкупниот број на ограноци и членови. Постојат 5 регионални канцеларии и 23 општински ограноци. Развојот на визијата и работната програма се фокусира на процесот на реформирање на шумарството.

3.2. Организираност на сопствениците на приватни шуми

Од јуни 2007 г., сопствениците на приватни шуми се организирани на национално ниво во форма на Национална асоцијација на сопственици на приватни шуми во Македонија. Таа е наследник на Здружението за заштита на интересите на сопствениците на шуми.

Мотивите за формирање на Здружението беа незадоволството од политиката неразрешените проблеми-прашања од областа на приватнот шумарство и подобро претставување на интересите на оваа група. Тие можеа да обучуваат водачи на национално ниво и до одредено ниво да бидат вклучени во формулирањето на шумската политика.

По формирањето на Здружението на сопственици на приватни шуми во 2004 г., тие постигнаа резултати преку активно учество во подготовката на НСОРШ, којашто беше изготвена во 2005 г., а усвоена во јуни 2006 г. Во неа беа прифатени сугестиите на Здружението.

Во изминатите неколку години Асоцијацијата воспостави соработка со бројни меѓународни организации и други асоцијации на сопственици на приватни шуми, особено во соседните држави. Тие одржуваат работни контакти со CEPF, EFI, СОРОС и Светска банка. Од јули 2006 г., НАСПШ е директно помогната во зголемувањето на членството и организациските способности од страна на SNV. По успехот на првиот тест период на заедничка работа, тие се согласија да продолжат со соработката и во 2007 г.. Во 2008 г., Асоцијацијата и SNV Македонија потпишаа Меморандум за разбирање во кој се согласија на заедничка соработка во периодот од 2008-2010 година.

Табела 3 го покажува порастот на членството на Асоцијацијата. Бројот на членови на Асоцијацијата постојано расте. Последните податоци од мај 2008 г. покажуваат дека брои 847 членови. Најголемиот број од нив се во берово и Радовиш, а најмалиот од во областа на Кратово и Ресен.

Таб.3 Развој на членството на Националната Асоцијација на Сопственици на Приватни Шуми во Република Македонија

СТРУКТУРА И ЧЛЕНСТВО НА НАСПШ

		Членови											
1	Дебарца										25	43	43
2	Македонски Брод										12	23	27
3	Велес										13	47	47
4	Богомила										14	135	135
5	Пробиштип										9	9	14
6	Радовиш									7	92	89	89
7	Конче											19	19
8	Свети Николе										10	25	25
9	Прилеп	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
10	Кичево		6	6	6	6	6	9	9	9	15	30	34
11	Гостивар			6	8	11	25	32	33	39	56	56	56
12	Крива Паланка	6	8	8	8	9	11	11			11	11	11
13	Виница	3	6	12	15	15	15	15	21	30	30	30	30
14	Кавадарци	5	5	6	6	6	9	9	9	16	24	73	73
15	Пехчево		7	7	7	5	5	5	5	5	7	7	7
16	Куманово	8	8	11	15	21	21	21	31	31	33	44	44
17	Берово	17	26	47	49	49	54	74	79	87	103	143	143
18	Струга										7	7	7
19	Делчево										3	17	17
20	Струмица											7	7
21	Ново Село												9
22	Кратово										2		1
23	Останати членови												1
	Вкупно	47	74	111	122	130	154	184	195	232	474	823	847
	Година	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008

Извор: Национална асоцијација за приватни шуми – НА „Приватни шуми“

Во 2008 година Националната асоцијација на сопственици на приватни шуми е организирана на следниов начин: централната канцеларија на Асоцијацијата се наоѓа во Берово, а ограноци има во Кавадарци, Кичево, Радовиш и Куманово (види графикони 4,5).

Графикон 4. Ограноци на НАСПШ во 2008.

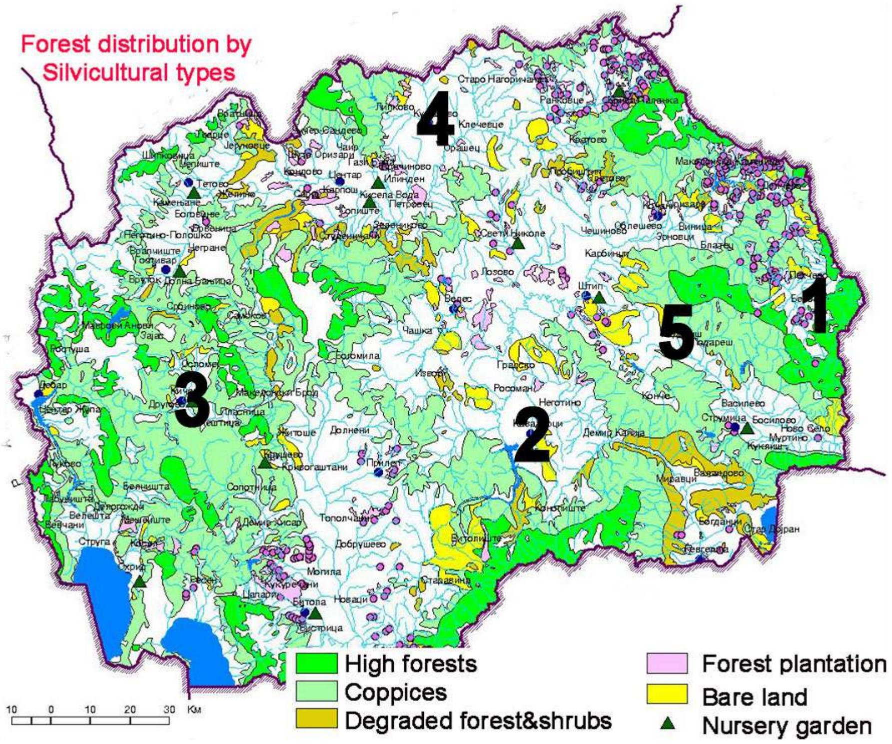

Графикон 5.Распределеност на шуми според видови на силвикултура и ограноци на НАСПШ (1 - Берово, 2- Кавадарци, 3 – Кичево, 4- Куманово, 5 – Радовиш.)
(High forests = високостеблени шуми; Coppices = нискостеблени шуми; Degraded forests and shrubs = деградирани шуми и шикари; forest plantation = насади на шуми; bare land = голини)

Засилените активности на Асоцијациите ги поддржува SNV, фокусирајќи се на спроведувањето на националната стратегија за шумарство. Во краткиот период од 2006 до 2008 година, НА ги зголеми своите способности, членство и партнерства. НСОРШ ги

дефинираше визијата, целите и акциите за следните 10 години за да помогне во спроведувањето.

Главната визија на Националната асоцијација на сопственици на приватни шуми е **Заштитата на индивидуалниот и заеднички интерес на сопствениците на приватни шуми без нарушување на одржливото стопанисување со шумите.**

Генералните цели за натамошни акции се поделени во 5 теми. Секоја цел се однесува на посебно прашање, и тоа:

Цел1: Постигнување одржливо стопанисување со приватните шуми преку:

- Подобро планирање на стопанисувањето
- Подобар увид и заштита на приватните шуми
- Подобри услови и услуги за стопанисување со приватни шуми
- Мониторинг
- Валоризација на општокорисните функции на шумите
- Завршување на процесот на приватизација
- Праведни катастарски решенија, идентификување на приоритетите за јавните и приватните вредности на шумите
-

Цел 2: Јакнење на капацитетите на НАСПШ

- Здружението да стане застапник на сите сопственици на приватни шуми
- Постигнување ефикасност во внатрешната структура и обезбедување финансиска стабилност
- Информирање и едуцирање на членовите
- Развивање натамошни услуги за членовите (планирање на стопанисувањето, ознака за сеча, сеча, транспорт, маркетинг и правно советување)

Цел 3: Учество во подготовката на новиот Закон за шумите (2008)

- Услуги во приватните шуми базирани врз пазарни услови
- Создавање на фонд за управување со шуми
- Еднаков третман на шумите во државна и приватна сопственост

Цел 4: Децентрализација во управувањето со шумите

- Поддршка на општините во преземањето на надлежности за стопанисување со државни шуми

Цел 5: Развој на партнерство и соработка со релевантни организации и институции во земјата и странство
- Соработка со сите заинтересирани страни инволвирани во шумарството и природата
- Соработка и членство во меѓународни организации

Краткорочни цели и политики на Асоцијацијата (НАСПШ 2007 г.):

- Реформи во планирањето на стопанисувањето, заштитата на шумите, состојбата на приватните шуми,
- Способност за раководење на активностите (шумски пожари и нелегални дејства)
- Измени на Законот за шумите
- Крај на приватизацијата
- Воспоставување лоби-групи од членовите на асоцијацијата и шумарството
- Зајакнување на партнерството со владата
- Изнаоѓање дополнителни извори на финансирање
- Изготвување и спроведување на пилот проекти за приватни шуми (семејни бизниси, проекти за употреба на шумска биомаса за генерирање енергија).

Среднорочни цели и политики на Асоцијацијата (2007 г.)

Среднорочни цели за следните 5-10 години по новиот Закон за шумите се:

- Акција за спроведување на Законот за шумите
- Зајакнување на способностите на НА во сите активности
- Помош во разрешувањето на проблемите со Катастарот
- Справување со финансиските прашања на Асоцијацијата
- Развој на студиска и основна проектна документација за рурален развој и туризам
- Поагресивна домашна и меѓународна активност
- Воспоставување на експертски тела во НА
- Организирање на помали бизниси во поголеми форми на здруженија
- Зголемена примена на маркетингот, истражувањата и јавните односи на Асоцијацијата
- Развивање на информативните системи на НА
- Трансформирање на државното шумарство

Долгорочни цели и политики на Асоцијацијата (2007 г.)

Долгорочните цели за следните 20 години се во согласност со НСОРШ и нејзиниот Акционен план за спроведување, и се следниве:

- Постојан мониторинг на спроведувањето на Законот за шумите
- Постојана поддршка и соработка со стратешките цели на НАСПШ и стратегијата за одржлив развој
- Поддршка и воспоставување тела кои ќе учествуваат во изработката на планови за развој на шумарството, какви што се руралниот развој или заштитата на природата, за да се изврши осврт на релевантни прашања од областа на приватните шуми
- Зајакнување на капацитетите на НА на државно и меѓународно ниво
- Зајакнување на статусот, местото и улогата на НА во Шумарската Комора
- Изнаоѓање извори за финансирање проекти
-

План за остварување на општите стратешки цели на НАСПШ за 2008-2009 година

НАСПШ подготви предлог-активности за периодот од мај 2008 до мај 2009 година во согласност со НСОРШ и Акциониот план за спроведување во април 2008 г.

Стратешки цели на НАСПШ

- Одржливо стопанисување со шумите со регулирани права на сопственост
- Јакнење на капацитетите и структурата на НАСПШ
- Активно учество и поддршка на шумарството – базирано на Стратегијата за одржлив развој
- Децентрализација во управувањето со шумите во Р.М.
- Превентивно и директно делување во заштитата на шумите
- Развој на партнерство и соработка со релевантни организации и институции во земјава и странство

Планирани активности

1. Контролата над стопанисувањето со шуми треба да стапи на сила со закон и да биде поддржана од државата кога се работи за шуми и во државна и во приватна сопственост.
2. Трансформација и реорганизација на ЈП „Македонски Шуми“, во функција на одземање на монополската положба во управувањето и стопанисувањето со приватните шуми. ЈП „Македонски Шуми“ ќе се залага да се занимава со дејноста за која е формирано, а тоа е Одржливо стопанисување со државните шуми.
3. Со стапувањето на сила на **новиот Закон за шумите** – функцијата на државата на управувач и сопственик на шумите треба да се одесува само на државните шуми. Приватните сопственици ќе стопанисуваат со приватните шуми преку разни здруженија, притоа користејќи меѓународни искуства.
4. НАСПШ се обидува да го изедначи третманот на приватните и државните шуми преку државните институции.
5. Предлози за воведување лиценци за извршување на одредени дејности во шумарството или за услуги во приватните шуми, или за подготовка на планови за стопанисување
6. Воведување Национален шумски фонд за размена на приватно земјиште со државно шумско земјиште
7. Подобрување на катастарот во подетален јавен регистар
8. Залагање за зајакнување на административниот и технички капацитет на Државниот Инспекторат за Шумарство и Ловство и Шумската Полиција, со цел да се подобри ефикасноста на нивната контрола, како во приватните така и во државните шуми. Инспекторатот треба да изнајде законска рамка со која на сите ќе им врши наплата за продажбата на дрвната маса.
9. Еднаков третман на шумите во приватна и државна сопственост при обезбедувањето финансиска поддршка од државата. Компензација на приватните сопственици за улогата на шумите во заштита на природата и одржливиот развој на шумарството.
10. Постигнување финансиска стабилност на Асоцијацијата.
11. Соработка со државни институции од областа на шумарството при организирање курсеви за за бизнис и шумарство за сопствениците на приватни шуми
12. Соработка со слични организации во Македонија. Членство во меѓународни организации и асоцијации поврзани со шумарството за размена на информации.

Најважните активности постигнати во периодот од 2006 до 2008 година од страна на НАСПШ во соработка со SNV се:

- Основање на нови ограноци на НАСПШ во Македонија и организациска подобреност
- Основање на Националната Асоцијација во 2007 година
- Развој и издавање на официјален весник на Асоцијацијата – ЗЕЛЕНА ЗОНА - 2007-2008
- Развој и адаптација на официјалната веб страна на Асоцијацијата -2008 – види www.naps.com.mk
- Подобрување на образовните капацитети и знаења за стопанисување. Комуницирање со членовите на Асоцијацијата за учество во семинари, работилници, организирани посети надвор од Македонија (Албанија, Австрија, Ерменија, со организации на локално и државно ниво итн.) – 2007-2008
- Проект за разделување на приватните од државните парцели под шуми и развој на посебен план за управување со приватните шуми – 2007 г.
- Организирање на три семинари за обука на членовите на Асоцијацијата за превенција и гаснење на шумски пожари
- Финансиска поддршка од SNV за одржувањето на пет регионални канцеларии – 2007, 2008 г.
- Финансиска поддршка за НАСПШ за вработување на хонорарно лице кое ќе ги координира активностите на асоцијацијата – 2008 г.
- Обезбедување техничка поддршка за НАСПШ и учество во Националната управна група во „Приватно и општинско шумарство – развивање соживот врз основа на сигурни сопственички права во одредени земји на Југоисточна Европа (SEE)“. Проектот е финансиран од Светската Банка, а во Македонија е имплементиран преку проектните партнери НАСПШ и МЗШВ.

Во периодот 2004-2008, на своја иницијатива а со помош на меѓународни организации, НАСПШ учествување на межународни семинари, конференции и работилници.

4. ТЕКОВЕН РАЗВОЈ НА ПОЛИТИКАТА НА ПРИВАТНОТО ШУМАРСТВО

Во Македонија шумите се организирани во 190 Планови за планирање и стопанисување. Плановите за стопанисување со сите шуми се изработуваат на секоја 10 година. Државните и приватните шуми се подеднакво обврзани да ги имаат плановите за стопанисување. Плановите ги изготвува овластена организација – Секторот за уредување на шуми и проектирање, кој функционира во рамките на ЈП „Македонски шуми“. Најпосле плановите ги одобрува МЗШВ.

Приватните шуми се застапени на 220.000 парцели, во просек 0.4 ha/сопственик. Со Законот за шуми од 1997 година се дава можност, група на сопственици кои имаат над 100 ha површина шума сами да си изнајдат квалификуван персонал кој ќе им изработи нивни посебни планови за стопанисување. Досега оваа можност не е искористена и затоа е сè уште само теоретски спроведена. Според тоа, сопствениците на шуми не

учествуваат во изработката на плановите. Сите услуги за сопствениците на приватни шуми, како што се ознаката или издавањето на дозволи за транспорт, од 1998 се во надлежност на ЈП „Македонски шуми“. До 1998 година, услугите за приватни шуми беа во надлежност на МЗШВ. Според Трендафилов (2008 г.), тоа функционирало подобро од денешниот систем, поради конфликтот на интереси на ЈП како стопанисувач и понудувач на услуги во исто време. Промената произлегла од мал број на вработени.

Од почетокот па сè до денес, планирањето и стопанисувањето со шумите во приватна сопственост е најзначајниот проблем во приватното шумарство. Според Трендафилов и Скендерски (2008 г.), други проблем-прашања што треба да се разрешат се:

- Ограничено право на користење на сечивиот етат

Сопствениците на приватни шуми не можеле да ги користат квотите што биле дозволени како и за ЈП „Македонски шуми“. Се вршело ограничување на одобрувањата бидејќи биле конкуренција на државното шумарство. Од таа причина, дрвната маса што е означена за сеча е под нивото на етатот назначен во плановите за стопанисување. Ова е злоупотреба на државната власт и нефер конкурентност.

- Високи такси и давачки за вршење на услуги во приватни шуми од страна на ЈП „Македонски шуми“, и различна висина на цените на истите услуги иако постои единствен признаен ценовник на ЈП.

Досега, сопствениците на приватни шуми беа во постојана борба да престанат со плаќањето на услуги на ЈП „Македонски шуми“ кои се законски пропишани за сопствениците на приватни шуми. Новиот закон треба да го разреши овој проблем. Всушност, ценовникот што се применува во различни општини е различен. На овој начин, ЈП не ги почитува пропишаните регулативи и ја злоупотребува својата монополска улога на понудувач на услуги.

- Бирократско и нетранспарентно понудување на услуги во приватните шуми

Постои селективен пристап во разгледувањето и одлучувањето по барањата за ознака на сопствениците на приватни шуми и издавањето на дозволи за транспорт. Постои голема нетранспарентност во одлуките, како и долго чекање за решавање на барањата.

- Недоследност во примената на регулативите за шумарството (сеча, ознака, адмисистрација итн.)
- Ограничени права за вклучување во пазарот и трговијата на приватното шумарство.

Спроведувањето на активностите на сопствениците на приватни шуми во поглед на дрвниот пазар беше отежната од страна на ЈП „Македонски шуми“. На тој начин, претпријатието се бори со можната конкуренција и ги злоупотребува монополската позиција и власт што ги има.

- Незадоволство од услугите на Катастарот

Расцепканост на парцелите ја многу ја отежнува ознаката на границите. Затоа трговјата со шуми и наследувањето на шуми се многу тешки да се спроведат во пракса. Сепак, овие проблеми се однесуваат и на други форми на користење на земјиштето, како и на целиот земјоделски сектор, дури и на урбаните области.

Катастарот е општ проблем во Македонија и потребна е соработка на различни индивидуалци и институции. Во последните 2-3 години се постигна некаков напредок, но сепак многу проблеми останаа неразрешени.

- Нееднаков статус на сопствениците на приватни шуми со единиците за стопанисување со државни шуми пред владините институции и Јавното Претпријатие.

Сопствениците на приватни шуми не се вклучени во процесот на изработка на плановите за стопанисување со шумите, во креирањето на шумарската политика, во репродукцијата на шумите и нејзиното финансирање. Да се разгледаат претходните примери, проблемите со регулативите во однос на пазарот и стопанисувањето и случајот на злоупотреба на улогите на ЈП во надлежноста и стопанисувањето.

- Активно учество во подготовката на регулативи и нивното спроведување.

Во историјата на македонското шумарство прв пат дојде до позитивни промени кога претставниците на НАСПШ активно учествуваа во создавањето на НСОРШ во 2005 година и новиот Закон за шумите во 2007 г. Сопствениците на приватни шуми треба и понатаму активно да учествуаат во планирањето и пред-преговорите за други регулативи како што се руралниот развој, заштитата на природата и други прашања поврзани со приватните шуми. Соработката треба исто така да ги почитува и принципите на партнерство.

Во февруари 2005 г., со цел да се помогне приклучувањето кон ЕУ, Владата започна процес на формулирање на Национална стратегија за одржлив развој на шумарството (НСОРШ). Процесот се засноваше на принципите за отворено учество и меѓу-секторска соработка, зголемена употреба на експертиза од заинтересираните страни и општествените групи. НАСПШ беше поканета на сесиите на работните групи и развојот на стратегијата.

Оттогаш, најголемото постигнување беше активното учество во изработката на нацрт - Законот за шуми од април до август 2008 г. Асоцијацијата назначи двајца свои претставници на работните сесии во процесот на изработка на нацртот. На 18 април 2008 г., во канцеларијана на SNV во Македонија се оджа состанок за предлог-нацртите. Резултатите им беа испратени на сите регионални и општински канцеларии на Асоцијацијата. На 5 мај 2008, претставници на Асоцијацијата одржаа состанок со работната група на МЗШВ и ги дискутираа предлозите за промени на Законот за шуми.

Од јуни до август 2008 г., во соработка со SNV, НАСПШ организираше регионални работилници за промените на Законот за шуми. Следниве активности беа спроведени:

- Подготовка на нацртната верзија на новиот Закон за шуми, до крајот на мај 2008 г.
- Нацртната верзија на Законот за шуми беше доставена до членовите во елекронска и пречатена верзија во јуни 2008 г.
- Нацртната верзија беше објавена на веб страниците на МЗШВ, НАСПШ и други
- Се одржаа две национални и пет регионални работилници за Нацртната верзија до средината на август 2008 г.
- Последните коментари за нацртната верзија би требало да се завршени до крајот на август 2008 г.

Во соработка со МЗШВ, SNV покани двајца меѓународни специјалисти по шумарско право да учествуваат во процесот:

- Г-дин Питер Хербст од Австрија, и
- Г-дин Растислав Сулек од Словачка.

Консултантите извршија преглед на постоечкиот Закон за шуми од 1997 г. и го дадоа својот прв придонес кон коментарите за нацртот на 22-25 април 2008 г., за време на нивната посета во Македонија. Беше договорено дека коментарите ќе содржат и прашања - препораки од Европската комисија.

Сугестиите за промени беа фокусирани на следниве прашања:

- Планирање на стопанисувањето;
- Функции на шумите и валоризација на нивните ефекти;
- Прашања поврзани со стопанисувањето на шумите;
- Лиценци;
- Репродукција на шуми итн.

5. ШУМИТЕ ВО ПРИВАТНА СОПСТВЕНОСТ И ШУМАРСТВОТО ВО НАЦИОНАЛНАТА ПОЛИТИКА И СТРАТЕГИЈА ЗА ОДРЖЛИВ РАЗВОЈ НА ШУМАРСТВОТО

5.1. Стратегија за одржлив развој на шумарството во Република Македонија (НСОРШ)

Стратегијата за одржлив развој на шумарството во Македонија беше изработена во 2005 г. а усвоена од парламентот во 2006 г.. Таа е основа и подготовка за сите поголеми одлуки во однос на шумарството во следните 20 години. Изработката на стратегијата беше помогната од страна на проект на ФАО – TCP/MCD/3002 (A) – „Институционален развој и јакнење на капацитетот на шумарскиот сектор и под секторите на дрвната индустрија во Македонија“.
Целите и мерките наведени во Акциониот план за спроведување се однесуваат на сите шуми во државата. Стратегијата е добра основа за напредок и дава преглед на условите за резвој на приватното шумарство. НАСПШ имаше активна улога во нејзиниот развој. Иако во овој документ има многу малку прашања што се однесуваат особено на шумите во приватна сопственост (пр. Поглавје 4.3, Стопанисување со приватни шуми), сепак тој служи како основа за развој на стратегијата за сопственици на приватни шуми (НАСПШ 2006 г.).

Во Македонија не постоеја иницијативи за да се разрешат проблемите во приватното шумарство во периодот пред да стапи на сила Законот за шуми во 1997 г., а првата асоцијација се формира во 1998 г.. Една од причините беше, општо земено, неповолната состојба на шумите во приватна сопственост, што доведе до недоволен интерес да се разрешат проблемите.

Во Стратегијата, шумите[1] воглавно се сфаќаат како ресурс кој дава материјални добра, како дрво и други шумски производи (лековити растенија, печурки, плодови, дивеч итн.). Покрај економската функција, шумите имаат и други функции како одморот и релаксацијата, заштитата на биодиверзитетот, контролата на ерозија, ублажување на климатските промени и заштита на водите. Мора да се спомене и производството на кислород и подобрувањето на квалитетот на животната средина. Во последната декада особено големо значење добива улогата на шумите во врзувањето на јаглеродниот диоксид како еден од гасовите кои придонесуваат за ефектот на стаклена градина. Овие и други значајни функции на шумите се во корелација со нивната состојба (пр. нивната структура, површина и квалитет). Економската, социјалната и еколошката функција на шумите се од големо значење за одржливиот развој на општеството и подобрување на квалитетот на живот, особено во руралните и планински подрачја.

Во Стратегијата, на шумите се гледа како на националното наследство на младата република[2]. Во првите години на независноста, Република Македонија влезе во многу тежок транзициски период во кој требаше бргу да го реконструира економскиот и политички систем, за време на многу комплесна општествена и економска ситуација.

Бројните негативни појави што имаа влијание врз развојот на општеството и економијата се одразија и на шумарството. Шумарството воглавно се најде во многу лоша финансиска состојба.

Во моментов, друг стратешки документ за шумарството е Просторниот план на Република Македонија (2004г.), каде стратешките цели за развојот на шумите се формулирани до 2020 г., но главно со акцент во областа на пошумувањето и одгледувањето на шуми. Исто така постои и стратегија за развој на земјоделството, шумарството и водостопанството за периодот 1995-2010 година. Сепак, таа се смета за неефикасна за соодветниот развој на шумарството (Трендафилов 2008 г.).

Политичките и економските промени во Република Македонија во согласност со евроинтеграциските процеси, налагаат приоритети и фокусирање кон општокорисните функции на шумата. Тоа ќе значи дека во стопанисувањето ќе се интегрираат и други аспекти како заштитата, биодиверзитетот и грижата за природата, кои ќе станат многу поважни. Истовремено, Македонија е потписник на многу меѓународни договори и конвенции за заштита на шумите и животната средина кои влијаат врз шумскиот сектор. Ориентацијата на земјата кон Европската Унија бара усогласување на шумарската политика со регулативите на ЕУ кои се однесуваат на шумарството. Во основа, тоа значи мултифункционално стопанисување со шуми и развој на модерни индустрии кои како основа го имаат шумарството. Стратегијата е изготвена за да помогне во постигнувањето на овие цели во Македонија на тој начин што ќе се осврне на проблемите во македонското шумарство.

[1] Шума – земјиште обраснато со шумски видови дрвја и грмушки, како и шумски голини и ливади, шумски патишта, шумски расадници и други површини кои се тесно поврзани со шумите. (Закон за шуми, 1997, член 3)

[2] Уставот на Република Македонија го потврдува следново: „Сите природни богатства на Републиката, растителниот и животинскиот свет, добрата во општа употреба, како и предметите и објектите од особено културно и историско значење определени со закон се добра од општ интерес за Републиката и уживаат посебна заштита“. Устав на Република Македонија, член 56, став 1.

5.1.1. Визија, генерални цели и насоки на Стратегијата

Визија

Поттикнати од економската важност на шумите, активностите на шумарскиот сектор ќе бидат конкурентни и прилагодливи кон постојано променливите побарувања на пазарот. Согласно капацитетите, шумарството ќе обезбедува услови и ресурси за одржлив економски развој на секторот.

Површините под шуми постојано ќе се зголемуваат преку пошумување на голините со квалитетен растителен материјал, со предност на автохтоните видови. Одгледувањето и заштитата на вештачки подигнатите шуми ќе бидат навремени и соодветни, со што ќе се обезбедат биолошки и економски квалитетни шуми. Деградираните шуми и шикари интензивно ќе се преведуваат во високи шуми. Почитувањето на правната регулатива и нејзиното доследно спроведување сосем ќе ги искоренат бесправните сечи и другите штетни активности во шумарството. Активностите во овие четири сегменти ќе придонесат за зголемување на севкупната дрвна маса и подобрување на квалитетот на шумите и дрвото.

Стопанисувањето со други шумски производи ќе носи значителни економски добивки за шумарскиот сектор и за државата, а ќе биде соодветно регулирано со легислатива. Современата инфраструктура и придружните објекти за собирање, обработка и пакување на другите шумски производи ќе обезбедат конкурентност на производите на европскиот пазар. Ќе се почитуваат биолошките капацитети и ќе се ограничат можностите за прекумерно користење, со што ќе се заштитат економски и еколошки вредните видови и биодиверзитетот.

Државата ќе ги признае и стави во правни и економски рамки општокорисните функции на шумата, со што ќе ја подобри и стабилизира позицијата на шумарството во општеството.

Посебно внимание ќе се посветува на зачувувањето и заштитата на шумите. Ова е значајно за биодиверзитетот воопшто, но ќе обезбеди и социјални, економски и културни придобивки за граѓаните на Македонија.

Македонија ќе биде популарна дестинација за рекреативен, спортски, екотуризам и висококомерцијален ловен туризам со што ќе се остварува значителен прилив.

Ќе постои ефикасен систем за рано известување, тревожење и супресија на шумски пожари, а државата преку современа карантинска служба ќе обезбеди ефикасна превентивна заштита од интродуирани штетници и патогени.

При стопанисувањето со шуми ќе се користи напредна технологија. Ќе постои тесна соработка со научнообразовните институции при доквалификација, специјализација и применети истражувања.

Преку висококвалификувани претставници од државни и невладини тела, шумарството ќе членува во сите значајни меѓународни организации и активно ќе учествува во размената на знаења и искуства.

Шумарскиот сектор ќе вработува квалификуван кадар, раководењето ќе биде транспарентно, а одлуките ќе се базираат исклучиво на стручниот аспект. Стручното раководење ќе овозможи справување со социјалните, културните, институционалните, еколошките и економски фактори во нашиот обид за постигнување одржливо стопанисување со шумите.

Сите засегнати страни, обединети со заедничка визија, треба да учествуваат во остварување на целите и акциите од стратегијата. Стратегијата ќе го предводи остварувањето на оваа визија, а водечкиот принцип е одржливоста. Одржливиот развој

овозможува задоволување на потребите на сегашните, без да се загрозат можностите на идните генерации.

Генерални цели

Целта на Владата на Република Македонија е да го зголеми придонесот на шумарскиот сектор, преку одржливо стопанисување[3] со шумите, обезбедувајќи обновливи ресурси и заштита на локалната и глобалната животна средина. На тој начин ќе обезбеди подобрување на квалитетот на живот на сите граѓани.

За да ја одржи и зајакне економската ефикасност на шумарството за потребите на севкупниот национален развој, Владата ќе:

- обезбеди законска, институционална и економска рамка за спроведување на одржливо стопанисување со шумите;
- обезбеди постојан финансиски механизам кој ќе ја подобри состојбата со шумите и развојот на шумарството.

Главни насоки

- Проширување, подобрување на квалитетот и заштита на шумскиот фонд согласно Просторниот план на Република Македонија.
- Мултифункционално стоанисување со шумите и одржлив развој за економски одржливо шумарство.
- Зголемување на придонесот на шумите и на другите поврзани добра и услуги во квалитетот на животот во руралните области.
- Зголемување на јавните и социјалните функции на шумите и шумарството преку сеопфатна валоризација на нејзините општокорисни и социјални функции.
- Зголемување на свеста за еколошките и социјалните вредности на шумите.
- Подобрување на можностите за изнаоѓање на национални и меѓународни фондови за поддршка на развојот на шумарството.
- Усогласувањето на шумарското законодавство со националните интереси и меѓународните обврски.

---

[3] Концептот за одржлив развој на шумите беше дефиниран во 1993 год на Европската министерска конференција за заштита на шумите во Европа на следниов начин: „Под одржливо стопанисување се подразбира стопанисување и користење на шумите и шумското земјиште на начин, и во обем со кои се одржуваат нивниот биодиверзитет, продуктивноста, способноста за регенерација, виталноста и нивниот потенцијал за исполнување, сега и во иднина, на релевантните еколошки, економски и социјални функции на логално, национално и глобално ниво, односно на начин кој не предизвикува оштетување на други екосостеми.“

5.1.2. Главни аспекти на стратегијата

ШУМАРСКИОТ СЕКТОР, РЕСУРСИТЕ И ЕКОНОМСКИТЕ ПРАШАЊА

Шумски ресурси

Шумските ресурси и сопственииштвото детално се опишани во првото и второто поглавје од Стратегијата, а тука се потенцирани општите цели на Стратегијата:

- Зголемување на површината под шума и подобрување на составот и квалитетот на шумите врз основа на стопанисување според принципите за одржливост (ОСШ);
- Задржување одржлива популација на дивеч;
- Поттикнување на употреба на другите шумски производи преку интегрирано стопанисување со шумите.

Дрвна индустрија

Да се промовира воспоставување на економски одржлива шумска индустрија.

УЛОГАТА НА ДРЖАВАТА ВО РАЗВОЈОТ НА ШУМАРСКИОТ СЕКТОР

Улогата на државата може да се опише преку шест основни функции: законска, контролна, поддржувачка, сопственичка, социјална и едукативна функција.

Стопанисување со државни шуми

- Подобрување на ефикасноста на стопанисување со шумите согласно пазарните услови
- Промовирање на принципите за одржливо стопанисување со шумите и развивање систем на критериуми за нивно импементирање.

Институциите и нивниот капацитет

Создавање потребни организации со соодветен капацитет за да се обезбеди интегрирано[4] управување со шумите. Тоа треба да придонесе кон заштитата и стопанисувањето со шумите на одржлива основа.

Закон за шумите – спроведување и извршување/чување

Промоција на доследно спроведување на Законот за шуми во стопанисувањето и заштитата на шумите и шумските ресурси.

---

[4] Интегрирано управување – управување со просторот и севкупните ресурси (шуми, шумски остатоци, вода, минерали, дивеч, туризам, други шумски производи итн.) од страна на еден субјект

Планирање на шумарството и управување со информации

- Да се обезбедат точни и навремени информации за состојбата на шумите, стопанисувањето со шумите и шумските продукти
- Ефикасна размена на информациите во рамките на шумарскиот сектор и меѓу другите економски сектори
- Подигање на јавната свест за вредноста на шумите и шумарството, со активно учество на сите заинтересирани страни.

Финансирање

Да се осигура соодветно јавно финансирање на активностите поврзани со одржливото стопанисување со шумите.

Сопственост на шумата

- Ажурирање на податоците на Катастарот кои се однесуваат на шумите и шумското земјиште, вклучувајќи и демаркација на државната и приватната сопственост
- Окрупнување на шумското земјиште кое е во државна и приватна сопственост

Стопанисување со приватни шуми

Да се создаде ефикасен систен на поддршка на приватните сопственици за да се постигнат целите на одржлив шумски развој.

Јавна свест

Да се обезбеди транспарентност во процесот на стопанисувањето со шумите и да се зголеми присутноста на шумарскиот сектор во јавноста.

Образование, усовршување и доквалификација

Да се зајакне и поддржи образованието во согласност со одржливото шумарство.

Истражувања во шумарството

Зајакнување на капацитетите на институциите за вршење истражувања во шумарството.

Меѓусекторска и меѓународна соработка

Воспоставување на соодветна меѓусекторска соработка која ќе овозможи непречен проток на информации на секое можно ниво.

ШУМАРСТВОТО И ЖИВОТНАТА СРЕДИНА ВО СТРАТЕГИЈАТА

Заштитната улога на шумите

Одржување на заштитните функции на шумите и зголемување на позитивниот придонес на шумарскиот сектор во заштитата на животната средина.

Зачувување на биолошката разновидност

Промовирање конзервација и реставрација на биолошката и пејзажна разновидност на македонските шуми.

СОЦИЈАЛНИ АСПЕКТИ НА СТРАТЕГИЈАТА

- Придонесот на шумарството во создавањето работни места, благосостојба и намалување на сиромаштијата
- Поттикнување на економскиот развој и создавање можности за вработување.

Придонес во руралниот развој

Преку одржлив развој на шумарството да се создадат услови за непречен економски развој на руралните области и афирмација на туристичко-рекреативните функции на шумите.

СПРОВЕДУВАЊЕ НА СТРАТЕГИЈАТА

Клучните елементи на спроведувањето се:

1. Стратешко планирање
2. Инвестиции во секторот
3. Координација
4. Институционално зајакнување
5. Шумарско законодавство
6. Меѓународна соработка
7. Набљудување и оценување

Националната шумарска стратегија обезбедува стратешка рамка за развојот на шумарскиот сектор и таа ќе биде ажурирана постојано во согласност со промените. Ова ќе биде подржано со процесот на редовно известување за состојбата на шумарскиот сектор.

Националната шумарска стратегија е рамка за трансформација на Шумарската политика во акција. Таа ги претставува краткорочните, среднорочните и долгорочните задачи и стратегии за определени области и региони во кои треба да се разрешат клучните прашања преку идентификација на приоритетите.

Стратегијата 1) ги идентификува активностите што треба да се преземат за да се достигнат целите, вклучувајќи ги институциите одговорни за спроведувањето; 2) нуди поддршка за распределба на потребните финансии. Сите овие активности ќе

бидат управувани преку соодветен план, елабориран почитувајќи ги принципите на транспарентност и партиципативност.

Ефектот од спроведувањето ќе биде набљудуван и спореден по следниве категории:

- Одржлива употреба на ресурси,
- Одржувањето на виталните функции на шумите за заштита на животната средина и конзервција на биолошката разновидност
- Економски развој во областа на шумарството
- Повисок животен стандард за руралното и урбаното население кое зависи од шумите, и
- Видлива примена на преземените меѓународни обврски.

Резултатите од набљудувањето и оценувањето ќе бидат редовно публикувани во форма на извештај за шумарскиот сектор.

5.2. Напредокот на Стратегијата за одржлив развој на шумарството во Македонија

5.2.1. Активности во процесот на развој

Следнава листа дава детаљи за активностите спроведени за време на процесот на развивање на стратегијата.

1. Од 16 до 19 мај 2005 г., во хотел Континентал во Скопје, членовите на Работната група и други стручни лица учествуваа во обуката „Шумари во партиципативен пристап“.
2. На 19 мај 2005 г., во координативната канцеларија на ФАО во Скопје се оджа регионален состанок на тема „Односот на шумарството како стопанска гранка спрема шумата како екосистем“.
3. На 10 јуни 2005 г., во хотел Илинден во Струмица се одржа регионален состанок на тема „Управување со шумските ресурси – проблеми и решенија“.
4. На 16 јуни 2005 г., во хотел Слив во Виница се одржа регионален состанок на тема „Управување со шумските ресурси во државна и приватна сопственост“.
5. На 23 јуни 2005 г., во хотел Макпетрол во Маврово се одржа регионален состанок на тема „Проблемите во шумарството“.
6. На 29 јуни 2005 г., во хотел Вила Св. Софија во Охрид се одржа регионален состанок на тема „Стопанисување со шумите во регионот“.
7. На 19 септември 2005 г., во координативната канцеларија на ФАО во Скопје се одржа регионален состанок на тема „Формулација на Националната шумарска стратегија“.
8. На 25 октомври 2005 г., во хотел Александар Палас во Скопје се одржа Национален консултативен состанок.
9. На 22 март 2006 г., во Шумарскиот факултет во Скопје се одржа консултативен состанок на тема „Управување со шумските ресурси – проблеми и решенија“.

10. На 30 март 2006 г., во хотел Кристал Палас во Прилеп се одржа регионален состанок на тема „Мислењата и идеите на учесниците по однос првиот предлог Акционен план за спроведување на Стратегијата за одржлив развој на шумарството во Република Македонија“.
11. На 31 март 2006 г., во Домот на армијата на Република Македонија во Струмица, се одржа регионален состанок на тема „Мислењата и идеите на учесниците по однос првиот предлог Акционен план за спроведување на Стратегијата за одржлив развој на шумарството во Република Македонија“.
12. На 4 април 2006 г., во хотел Кичево во Кичево, се одржа регионален состанок на тема „Мислењата и идеите на учесниците по однос првиот предлог Акционен план за спроведување на Стратегијата за одржлив развој на шумарството во Република Македонија“.
13. На 6 април 2006 г., во хотел Овче Поле во Свети Николе, се одржа регионален состанок на тема „Мислењата и идеите на учесниците по однос првиот предлог Акционен план за спроведување на Стратегијата за одржлив развој на шумарството во Република Македонија“.
14. На 11 мај 2006 г., во хотел Александар Палас во Скопје, се одржа промотивен состанок на тема „Сугестии по предлог Стратегијата за одржлив развој на шумарството во Република Македонија со Акционен план“.
15. На 12 септември 2006 г., во хотел Тимс во Скопје, се одржа технички состанок на тема „Дефинирање на опасностите кои може да се сретнат при спроведувањето на Стратегијата за одржлив развој на шумарството во Република Македонија и Акциониот план 2007-2009“.
16. На 12 октомври 2006 г., во Националната универзитетска библиотека во Скопје, се одржа работилница за легислативата во шумарството. Целта на состанокот беше да се дефинираат потребите за подобрување на постоечката легислатива во шумарството и да се идентификуваат потребите за измени согласно Стратегијата за одржлив развој на шумарството во Република Македонија и Акциониот план 2007-2009“.

НАСПШ беше активно вклучена во повеќето од овие настани и работилници.

5.2.2. Спроведувањето на Националната стратегија и Акциониот план

Има 42 планирани акции во однос на различните аспекти на стратегијата за спроведување во периодот 2007-2009. Во Акциониот план им се даде приоритет на најзначајните проблеми во шумарството.

Акциите определени со точките 27, 29, 30, 31, 41 и 42 се однесуваат само на приватното шумарство или се тесно поврзани со истото. НАСПШ зема активно учество во нивното елаборирање или пак во некои случаи ги имплементираше истите без помош од државата.

Следи подетален опис на акциите:

Акција бр. 27
Наслов: Организирање информативни семинари за приватни сопственици на шуми

Очекувани резултати: Подобрена информираност на сопствениците на приватни шуми за нивните права и должности во однос на стопанисувањето со шуми.

Опис: Од 2006 година, низ државата се одржаа бројни семинари и работилници кои произлегоа од соработката на НАСПШ со SNV (2 семинари на национално, 10 на регионално и 15 на локално ниво). Учесници беа сопствениците на приватни шуми. Информациите што беа претставени ги содржеа обврските и регулативите во однос на одрживото стопанисување со шумите. Семинарите се сè уште во тек.

Акција бр. 29
Наслов: Поддршка на сопствениците преку давање информации во однос на пошумувањето, обновата, заштитата на шумите, нивното управување, планирање и сертификација

Очекувани резултати: Приватните сопственици се информирани и консултирани по ова прашање.

Опис: Со годишната програма за пошумување, донесена од Владата а усвоена од Парламентот, на сопствениците на приватни шуми им се обезбедува бесплатен насаден материјал секоја година. Во последниве години во просек беа дистрибуирани околу 400.000 насади кои ги задоволуваат потребите за насадување на површина од 300-500ha. Освен пошумувањето се врши и насадување против ерозија. Тие исто така добиваат професионална помош и поддршка од стручни лица на Шумарскиот факултет и јавното претпријатие „Македонски шуми“, финансирано од Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство (главни советувања: методи на садење, селекција на видови, одгледување и заштита на растенијата). Дополнителни информации за процедурите и за овие прашања сопствениците на приватни шуми може да најдат на веб страната на Министерството (http://www.mzsv.gov.mk/index.php?option=com_frontpage&itemid=33) и во Националната асоцијација на сопственици на приватни шуми.

Акција бр. 30
Наслов: Изработка на информативна алатка за запознавање на правата и обврските на сопствениците на приватните шуми.
Очекувани резултати: Брошура од максимум 20 страни, издадена во 20 000 примероци.

Опис: Со публикацијата на брошурата, на сопствениците на приватни шуми им се помогна во запознавањето на нивните права, обврски, планирани активности, начини на користење на фондовите и инвестирање во областа на заштитата од инсекти и болести, пошумување, стопанисување со шумите итн. Брошурата беше изработена во 2007 г. со соработка на разни шумарски организации, како НАСПШ, ЈП „Македонски шуми“, МЗШВ и SNV. Досега се дистрибуирани 15 000 примероци.

Акција бр. 31
Наслов: Креирање и постојано одржување на интернет страна за асоцијата на сопственици на приватни шуми.

Очекувани резултати: Да се изработи интернет страна кој постојано ќе се ажурира.

Опис: Националната асоцијација на сопственици на приватни шуми, со помош на SNV, доби своја веб страна во 2008. На страната може да се најдат информации за тековни активности, теми или акции што се однесуваат на секторот за приватно шумарство. Страната може да се пронајде на http://www.naps.com.mk.

Акција бр. 41
Наслов: Создавање услови за развој на локални мали и средни трговски друштва за преработување и тргување со дрво и други шумски производи, преку понудување консултација, информации и обука.

Очекувани резултати: Да се развие механизам за поддршка на создавањето на друштвата.

Опис: Стратегијата за рурален развој на Република Македонија е развиена во (2007) и нејзиното спроведување е во почетна фаза. Во шумарството и трговијата со дрво сè уште нема формирани МСП. Стратегија планира да ги поддржи натамошните собирање, обработка и трговија со дрво, дрвни продукти и други шумски производи. Создадена е поволна клима за формирање такви компании и се очекува дека тие ќе профункциоираат во сè поголем број на шумски региони. Оваа активност е во тек.

Акција бр. 42
Наслов: Изготвување студија за шумските туристички ресурси на регионално и локално ниво.

Очекувани резултати: Студија што ќе обезбеди податоци за потенцијалот на шумскиот туризам во Република Македонија.

Опис: Оваа студија ќе се спроведе и заврши на самиот крај на Акциониот план. Развојот на туризмот стана жешко политичко прашање, а во дискусијата е опфатен и шумскиот туризам. Изработката на студијата е во фаза на подготовка. Се очекува дека ќе биде достапна до 2010 година.

Точките 4, 6, 11 и 15 го опфаќаат приватното шумарство, но се однесуваат општо на шумарството. Следи нивниот опис:

Акција бр. 4
Наслов: Студија за превенција и заштита од шумски пожари.

Очекувани резултати: Ќе се изработи анализа на состојбата и ризикот од пожари во шумите и предлог-мерки за на нивна контрола и супресија. Со студијата ќе се изработи и анализа на моменталната состојба со предлог за превентивни и пресупресивни мерки.

Опис: За жал, сѐ уште не е започната подготовката на ваквата студија. Во согласност со регулативите за јавно финансирани студии, се повикаа и беа избрани предлог-проекти, но сѐ уште не е склучен договор. Крајниот рок за изработка на студијата е одложен до јуни 2009 г.. Овој проект ќе го изведе Катедрата за заштита на шумите и дрвото при Шумарскиот факултет.

Акција бр. 6
Наслов: Изработка на студија за развој на шумската патна мрежа во Република Македонија

Очекувани резултати: Анализа на состојбата на шумската патна мрежа и предлог-план за нејзино зајакнување

Опис: За жал, сѐ уште не е започната подготовката ниту на ваквата студија. Се повикаа и беа избрани предлог-проекти, но сѐ уште не е склучен договор. Студијата ќе ја изработи Катедрата за користење на шумите и шумскиот транспорт при Шумарскиот факултет. Крајниот рок за изработка на студијата е јуни 2009 г..

Акција бр. 11
Наслов: Нова систематизација на Државниот инспекторат за шумарство и ловство.

Очекувани резултати: Да се изврши нова систематизација на Државниот инспекторат за шумарство и ловство. Се очекува поефикасно спроведување на законите од областа на заштитата на шумите, шумските површини и ловството.

Опис: Новата систематизација ја изврши Министеството за земјоделство, шумарство и водостопанство, но сѐ уште не е одобрена од Владата на Република Македонија. Со оваа систематизација, вкупниот број на државни инспектори ќе се зголеми од 16 на 25, а ќе се формира и нов оддел со 4 под-оддели. Тие ќе ги покриваат следниве области: а) заштита на шумите, б) промена на шумското земјиште, в) дивеч и ловство и г) производство на семиња и семен материјал.

Акција бр. 12
Наслов: Разработување на планот за трансформирање на Јавното претпријатие „Македонски шуми"

Очекувани резултати: План за реорганизирање на ЈП „Македонски шуми". Програмата треба да поттикнува одржливо стопанисување со шумите во државна сопственост, подобра пазарна средина за своите производи и да ја зајакне мотивацијата на персоналот. Главната цел е да се помогне во профитабилното функционирање на претпријатието.

Опис: Во 2007 година се спроведе програма за реорганизација на ЈП „Македонски шуми". Оваа програма со две верзии беше доставена до Владата. Процесот на одлучување е во тек (2008 г.).

Акција бр. 15
Наслов: Изработка на студија за шумските региони загрозени од ерозија.

Очекувани резултати: Студија и предлози за измени на Законот за шуми. Преку оваа студија треба да се изврши анализа на ерозивните процеси во шумските екосистеми, со посебен акцент на ризиците што истите ги носат. Ќе се опфатат прашања како лизгање и паѓање на земјиштето, но и други интензивни облици на површинска и длабока ерозија.

Опис: Подготовката на оваа студија сè уште не е започната. Се повикаа и беа избрани предлог-проекти, но не е склучен договор. Студијата ќе ја изработи Катедрата за заштита на земјиште и вода при Шумарскиот факултет. Студијата треба да се заврши до јули 2009г.

Точка бр.13 од Акциониот план се однесува на измените на постоечкиот Закон за шумите. Во Анекс 1 се дадени деталните предлози на НАСПШ за нацртната верзија.

Општо може да се заклучи дека досега, процесот на спроведување на Акциониот план се одвива многу бавно, со само неколку конкретни резултати. Сепак, во тек се многу активности.

6. РЕЗИМЕ

Шумарството учествува со 0,3 - 0,5% во бруто домашниот производ на Македонија (2005 г.). Шумите во државна сопственост зафаќаат 90,14% од вкупната површина под шума, додека нивното вкупно учество во дрвната резерва изнесува 92,2%. Приватните шуми зафаќаат 94.146 ha, т.е. 9,86% од вкупната површина под шума и учествуваат со 7,8% во вкупната дрвна резерва. Повеќе од 70% од површината под шума се нискостеблени и деградирани шуми. **Површината на шуми во приватна сопственост во Македонија е мала, но многу значајна поради социо-економската благосостојба на 65.000 семејства кои поседуваат шуми.**

Изворите на информации за шуми нудат различни податоци за површината под шуми. Очигледно е дека нема доволно квалитетни податоци за шумите во приватна сопственост. Сепак, во Република Македонија несомнено постои тенденција на зголемување на површината под шума. Тоа е претежно резултат на а) пошумување и прво насадување, б) миграции кон урбани области, в) намалување на добитокот/стоката (особено козите). Со продолжениот процес на денационализација се очекува и натамошен пораст на површините под шума кои се во приватна сопственост.

Во педесеттите години од минатиот век, шумите во приватна сопственост биле национализирани, а сопствениците ги изгубиле своите права да управуваат со нив. Во одредени делови од Македонија, национализирањето на приватното земјиште не било соодветно документирано. Семејствата кои порано поседувале шуми ја заборавиле нивната корист и и принципите на традиционалното шумарство. Сопствениците на мали парцели изгубиле интерес да стопанисуваат со нив. Во 1991 година Македонија стана независна држава, заснована на демократски принципи и закони кои ги

гарантираат правата на сопственост. Наскоро започна и процесот на денационализација и како резултат се зголеми и површината на шумите во приватна сопственост. Сепак, процесот на денационализација не ги даде посакуваните резултати. Во 2008 година процесот запре. Се очекува истиот да продолжи, но има само 2-3% натамошно можно зголемување на шумите во приватна сопственост. Кога општествено-економскиот и политички систем на државата се смени во 1991, дојде до општо зајакнување на капацитетите на приватниот сектор. Со тоа се зголеми и интересот за стопанисување со приватните шуми.

Организацијата на сопственици на приватни шум во Македонија датира од јануари 1998 г., кога во Куманово беше регистрирано првото здружение на граѓани за приватни шуми, под името „Здружение за заштита на интересите на сопствениците на шуми". Причината за заживување на сопствениците на приватни шуми и регистрирање на нивното здружение е резултат на политичката промена, во комбинација со Законот на шумите од 1997 година. Други закони исто така имаа влијание, како законите што се однесуваат на сиромаштијата и денационализацијата. Како што се зголемува бројот на членови во здружението, така се зголемува и бројот на регионалните огранoци.

Од јули 2006 г., НАСПШ добива поддршка од SNV преку зголемен број на членови и организациски способности. Во изминатите две години, вкупниот број на огранoци и членови е значително зголемен. Постојат пет регионални канцеларии и 23 општински огранoци (2008 г.).

Од јуни 2007 г., сопствениците на приватни шуми се организирани и на државно ниво преку Националната асоцијација на сопственици на приватни шуми на Македонија.

Бројот на членови во Асоцијацијата постојано се зголемува. Последните податоци од мај 2008 г. укажуваат на број од 847 членови. Најглоемиот број членови се во Берово и Радовиш, додека пак најмалку има во Кратово и Ресен.

Во меѓувреме, Асоцијацијата исто така придонесе и во креирањето на шумската политика во Македонија и се фокусира на нејзиното спроведување (види го процесот на НСОРШ).

Главната визија на Националната асоцијација на сопственици на приватни шуми е **Заштитата на индивидуалните и заеднички интереси на сопствениците на приватни шуми, истовремено исполнувајќи ги барањата за одржливо стопанисување со шумите.**

Од 1998 година, сите услуги за сопствениците на приватни шуми, како ознака за сеча или издавање на дозволи за транспорт ги врши ЈП „Македонски шуми". До 1998 година, овие услуги ги вршеше Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство. Според Трендафилов (2008 г.), тоа функционирало подобро од денешниот систем, поради конфликтот на интереси на ЈП како стопанисувач и понудувач на услуги во исто време. Од почетокот па сè до денес, најзначаен проблем во приватното шумарство претставува планирањето и стопанисувањето со шумите во приватна сопственост. Сопствениците на шуми не учествуваат во развивањето на плановите за стопанисување со шуми.

Други проблем-прашања од областа на стопанисувањето со приватни шуми, што треба да се разрешат се: а) ограничено право на користење на сечивиот етат; б) различна висина на цените на услуги на ниво ЈП „Македонски шуми"; в) бирократски и нетранспарентни понуди за услуги за приватното шумарство, г) недоследност во примената на шумарските регулативи (сеча, ознака за сеча, администрација итн.); д)

ограничени права за вклучување во пазарот/трговијата со дрвни сортименти; ѓ) незадоволство од услугите на Катастарот – Управата за геодетски работи.

За прв пат во историјата на македонското шумарство дојде до позитивни промени кога претставниците на НАСПШ земаа активно учество во создавањето на НСОРШ во 2005 г., и новиот Закон за шумите во 2007 година. **Активното учество во изработката на предлог Законот за шумите од април до август 2008 година претставува најзначајно постигнување во шумската политика последните години (НАСПШ 2008 г.).** Асоцијацијата назначи двајца претставници на состаноците на работните групи во процесот на изработка, а исто така организираше и регионални работилници.

Стратегијата за одржлив развој на шумарството во Македонија беше изработена во 2005 г., а усвоена од парламентот во 2006 г. Таа е основа и подготовка за сите поголеми одлуки во однос на шумарството во следните 20 години. Нејзините цели и мерки наведени во Акциониот план за спроведување се однесуваат на сите шуми во државата. Целта на Владата е да го зголеми придонесот на шумарството во државната и рурална економија преку одржливо стопанисување со шумите. Шумарството ќе понудува производи и услуги за подобрување на квалитетот на живот на сите граѓани. Во Стратегијата, шумите се сфатени пред сѐ како ресурси за производство на материјални добра како дрво и други шумски производи (лековити растенија, печурки, шумски плодови, дивеч итн.).

Иако само мал прој на прашања од овој документ се однесуваат токму на шумите во приватна сопственост, сепак сопствениците на приватни шуми го сметаат за добра основа за изработка на стратегијата на Асоцијацијата и воопшто приватното шумарство (НАСПШ 2006 г.).

Општо гледано, спроведувањето на Акциониот план се одвива бавно, со само неколку постигнати резултати (2008 г.). Беа одржани информативни семинари и консултации од обласа на стопанисувањето со шуми и пошумувањето, општо за сите сопственици. Се обезбедија информации и за сопствениците на шуми и засегнатите мали и средни претпријатија. Асоцијата се осврна на прашањето за предлог-Законот за шумите преку понудување детални предлози по извршената консултација со членовите и управата. Повеќето активности што се наведени во Акциониот план се сѐ уште во тек.

По учеството во процесот на изработка, НАСПШ активно зема учество во спроведувањето на Акциониот план, сѐ повеќе дефинирајќи се како учесник во шумската политика на државата.

7. Користена литература/проекти

1. Собрание на Република Македонија, 2004 г. *Просторен план на Република Македонија* (дел - шумарство) http://www.moepp.gov.mk/WBStorage/Files/PP%20na%20RM%202002-2020%20april.pdf
2. Државен завод за статистика на Република Македонија, 1938, 1961, 1979 година. (попис/инвентаризација на шумите, годишни статистички извештаи) http://www.stat.gov.mk/english/glavna_eng.asp
3. Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство на Република Македонија, 2005 г. *Стратегија за одржлив развој на шумарството во Република Македонија* http://www.mzsv.gov.mk/strategija/pages/Strategy-en.html
4. Д-р Блажо Димитров, 2003 г. Економика на шумарството, Книга Прва (Макроекономика), македонско издание, Шумарски факултет Скопје.
5. Национална асоцијација на сопственици на приватни шуми во Македонија (НАСПШ), 2008 г. Статут. Информации од веб страната и од лицето за контакт. http://www.naps.com.mk/docinfo.htm
6. SNV Холандска агенција за развој, 2008 г. Информации од веб страната и од лицето за контакт. http://www.snvworld.org/en/Pages/default.aspx
7. Јавно претпријатие „Македонски шуми“, 2008 г. Информации од веб страната. http://www.mkdsumi.com.mk/en/index.asp

Информации за остварување контакт:

➢ Проф. д-р Александар Трендафилов, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Шумарски факултет, Скопје, Република Македонија. e-mail: atrendafilov@sf.ukim.edu.mk; trendafilov_a@yahoo.com

➢ Проф. д-р Јасминка Ризовска Атанаасовска, Универзитет „Свети Кирил и Методиј“, Шумарски факултет, Скопје, Република Македонија. e-mail: jratanasovska@sf.ukim.edu.mk

➢ Бојан Симовски, Помлад асистент, Универзитет „Свети Кирил и Методиј“, Шумарски факултет, Скопје, Република Македонија. e-mail: bsimovski@sf.ukim.edu.mk

➢ Дарко Скендерски, Национален координатор, Национална асоцијација на сопственици на приватни шуми „Приватни шуми“, Република Македонија, e-mail: macprifor@yahoo.com; kolos@mt.net.mk; naps@naps.com.mk

➢ Анела Ставревска Панајотова, Помлад советник за Партиципативно стопанисување со шуми, SNV Холандска агенција за развој, Канцеларија во Република Македонија, e-mail: astavrevska@snvworld.org

АНЕКС 1

Предлози на НАСПШ за измени и амандмани на нацртната/работната верзија на новиотакон за шумите, проследени по членови:

Член 1

Испуштен е зборот планирање – да се додаде.

Член 4

Да се испушти „Смола“ од овој член.

Член 5

Во контекст на стопанисувањето со шуми, да се додадат термините планирање и контрола за сите работи во шумарството, така што текстот на овој член ќе биде во корелација со текстот на НСОРШ.

Член 6

На крајот на овој член треба да се додаде данок/такса за повеќенаменските функции на шумите (како што е во другите Членови за шумарството во Бившите југословенски републики).

Член 7

Шумите се имот во приватна или државна сопственост. Сопственици на приватни шуми можат да бидат физички или правни лица. Сопственик на шумите во државна сопственост е Република Македонија.

Член 8

Став 2 да се измени во: размената помеѓу приватните и државните шумски парцели е дозволена кога целта е окрупнување на шумските парцели.

Член 16

Став 1: Прогласување на Шума со специјална намена се врши по предлог на Министерството за земјоделство со посебен закон за истото.

На крајот на членот треба да се додаде: пред да се изврши прогласување на една шума во шума со специјална намена од став 1 од овој закон, органот што го врши прогласувањето на шумата мора да добие одобрение од сите сопственици на приватни шуми во таа област (таков е случајот и со Законот за шуми во Хрватска, во Словенија тоа е пракса во спроведувањето на Натура 2000).

Член 22

Во став 1: ... за стопанисување со шуми со економска намена, во приватна или државна сопственост, МЗШВ ќе се погрижи да се изработат посебни планови за стопанисување.

Во став 2: за планирање и контрола на шуми со посебна намена МЗШВ или друго министерство ќе се погрижи да се изработат посебни планови за стопанисување.

Став 3: Шумите во приватна сопственост што се дел од шуми со специјална намена, а во државна сопственост, се исто така шуми со специјална намена, ако е исполнет условот додаден во член 16, став 4.

Во став 6: Сопственикот или сопствениците на шуми во приватна сопственост можат да изработат специјални планови за стопанисување со своите шуми ако таквиот план не е

против мерките предвидени во плановите на МЗШВ и се во рамките на одржливиот развој на шумарството.
Во став 8: Општите планови и Специјалните планови за стопанисување од став 1 и 6 од овие членови ги одобрува министерот од МЗШВ.

Член 23

Трошоците за изработка на општите планови за стопанисување со шуми од став 1 и 2 од член 22 на овој закон, во однос на делот што се однесува на шумите во приватна и државна сопственост, ќе ги сноси МЗШВ. Трошоците за изработката на специјалните планови за стопанисување со шуми во приватна сопственост ќе ги сносат самите сопственици.

Член 35

Став 1: Ознаката на шумите во приватна и државна сопственост ќе може да ја вршат физички или правни лица кои се лиценцирани за професионална шумарска работа.

Член 38

Во став 2: Формуларот за одобрување на сеча во шумите во приватна сопственост го издава МЗШВ на физички и правни лица лиценцирани за таа услуга во шумата.
Во став 3 да се додаде: одобрувањето за сеча во шумите во кои се во приватна сопственост, но и државна сопственост исто така, може да се издаде без одобрение на другиот сопственик – државата.
Во став 6 и 7 да се разјасни улогата на сопствениците на приватните шуми и на државата.

Член 42

Во став 1: употребата на други шумски производи е дозволена, ако истото е предвидено во општите и специјални планови за стопанисување со шумите.
Во став 2: .. може да даде право на користење или собирање на други шумски производи од државата.

Член 56

Во став 3: Белешката за ознака и достава ја издаваат физички и правни лица кои се лиценцирани за професионална шумарска работа.

Член 57

Во став 2: Физичко лице може да продава дрвни производи само ако тие потекнуваат од неговиот имот.
Став 3 и 4 да се избришат.

Член 67

Во став 2: ... за количества што не надминуваат 12 $м^3$...
Во став 4: ... и се користат за работи за заштита и одгледување на шуми. Потоа средствата им се враќаат на корисниците откако тие ќе приложат доказ дека е извршена работата.

Член 70

По став 2: Кога шумарскиот инспектор од Државниот инспекторат за шумарство и ловство врши контрола на сумите што се плаќаат како даноци/такси кај приватните или државните сопственици кои се физички или правни лица, тој мора да биде во придружба на инспектор од Домашниот платен промет.

АНЕКС 2

МЕЃУНАРОДНИ СЕМИНАРИ, СИМПОЗИУМИ, КОНФЕРЕНЦИИ И РАБОТИЛНИЦИ ВО КОИ УЧЕСТВУВАШЕ НАСПШ 2004-2007

Во периодот од 2004 до 2007 година, на своја иницијатива, а со поддршка на меѓународни организации, НАСПШ учествуваше во семинари, симпозиуми, конференции и работилници меѓу кои и:

- ✓ **Работилницата** „Помош за секторот на приватно шумарство во Централна и Источна Европа“, **Организации – организатори на настанот:** ФАО, IUCN, CEPF, 13-15 септември 2004 г., Замарди, Унгарија;
- ✓ **Работилницата** за проценување на потребите за обука, **Организации – организатори на настанот:** EFI, ФОПЕР, Охрид, 6-8 јули, 2005 г.;
- ✓ **Работилница „**Трансформација на шумарството во Бугарија“, **Организации – организатори на настанот: Семинари за политиките на ЕУ** што се однесуваат на шумарството, 28-29 септември 2005 г., Хисар, Бугарија.
- ✓ **Научно патување** Шумарство, дрвна индустрија и биоенергија, **Организации – организатори на настанот:** MFI-Асоцијација на сопственици на приватни шуми Ita-Hame, Finland, ноември 2005 г., Сисма, Финска.
- ✓ **Работилница** „Маркетинг на шумски роизводи – од принципи до пракса“ Балкан и Југоисточна Европа, **Организации – организатори на настанот:** UNECE, ФАО и проектот ФОПЕР, Државниот универзитет на Белград и Универзитетот на Луизиана, САД, 3-6 април 2006 г., Нови Сад, Србија.
- ✓ **Работилница „**Креирање национална стратегија за шумарство и реформи во шумарството на Р. Македонија“ **Организации – организатори на настанот:** НАСПШ „Приватни шуми“,ФАО, CEPF, FI, BFSD, 28-29 јуни 2006 г., Струмица, Македонија
- ✓ **Научно патување во Албанија, Заеднички проект на НАСПШМ,** ShPPKK и Организацијата на сопственици на приватни шуми на Косово, **Организации – организатори на настанот:** ShPPKK, Федерацијата на општински шуми и пасишта на Албанија, СОРОС, SNV, 15 - 17 ноември 2006 г., Албанија;
- ✓ **Симпозиум** - 9ти Меѓународен симпозиум за „Правните аспекти на одржливиот развој на европските шуми“ **Организации – организатори на настанот:** „IUFRO Дивизија 6: Општествени, економски, информативни и политички науки“, Истражувачка група 6.13.00: Закони за шумите и легислатива за животната средина ", 19 -23 јуни 2007 г., Зикатар, Ерменија;
- ✓ **Партиципативно стопанисување со шуми - посета во гости на Албанија, , Организации – организатори на настанот:** ShPPKK, Федерација за општински шуми и пасишта на Албанија, СОРОС, SNV**,** 16 - 18 јули 2007 г., Кукеш, Албанија;
- ✓ **Партиципативно стопанисување со шуми - посета во гости на Македонија, Организации – организатори на настанот:** НАСПШ „Приватни шуми“, СОРОС, SNV**,** 02 - 04 ноември 2007 г., Берово, Македонија;

- ✓ **Шумарски семинар** „Потребите за развивање на шумите во приватна сопственост во Република Македонија“, **Организации – организатори на настанот:** НАСПШ „Приватни шуми“, СОРОС, SNV**,** 6 декември 2007 г., Скопје, Македонија;

World Bank

PROFOR

Programm on Forests

Confederation of European Forest Owners

Food and Agriculture Organisation of the United Nations

Заклучоци од Конференцијата

„Статусот на не-државното шумарство во Југоисточна Европа“

30.06.– 02.07.2008 г. во Скопје, Македонија

На конференцијата учествуваа претставници на асоцијациите на сопственици на шуми и одговорни лица од Албанија, Босна и Херцеговина, Бугарија, Хрватска, Унгарија, Македонија, Србија, Црна Гора, како и експерти од Конфедерацијата (CEPF), Организацијата за храна и земјоделство (FAO), Холандската агенција за развој (SNV) и Шведската агенција за меѓународен развој и соработка (SIDA). Тие разговараа за голем број на прашања поврзани со стопанисувањето и управувањето со не-државните шуми во Југоисточна Европа.

Врз основа на севкупниот исход на конференцијата, учесниците ги донесоа следниве заклучоци:

Со своето производство на дрво и други шумски производи, и со понудување на други пазарни услуги, како и понудување на јавни услуги, секторот за приватно шумарство има потенцијал сè повеќе да придонесе кон одржливиот развој во Југоисточна Европа. Економскиот приход, можностите за вработување и еколошките вредности за животната средина кои произлегуваат од управувањето со приватните шуми се од заеднички интерес за државната администрација и сопствениците на приватни шуми.

На конференцијата беа застапени различни пристапи за тоа како секторот за приватно шумарство да придонесе повеќе кон одржливиот развој во дадените држави, особено во поглед на степенот на потребни државни прописи.

Основен предуслов за спроведувањето на економскиот, социјален и еколошки потенцијал на приватното шумарство е веродостојниот, транспарентен и редовен дијалог помеѓу државната администрација и легитимните претставници на сопствениците на приватните шуми. На конференцијата, асоцијациите на сопствениците на приватни шуми беа признаени како значајни партнери за постигнување на целите на националната шумарска политика. Националните шумски програми беа признаени како корисни рамки за спроведување на поврзаните стратегии.

Во поглед на стопанисувањето со не-државни шуми, учесниците ги предложија следниве точки:

- Да се продолжи со градењето капацитети и да се применат разбирливи пристапи во одгледувањето на шумите и сеопфатно стопанисување со природните ресурси во не-државните шуми;
- Да се тежнее кон одржливост на природните ресурси во не-државните шуми и нивните придобивки за општеството;

- Да се зголеми разновидноста на производството и услугите со прецизна распределба на приходите кон соодветните трошоци и да се понудат услуги за приватните шуми врз основа на соодветно јавно финансирање;
- Да се организира соработка на сопствениците на приватни шуми преку асоцијации или други заеднички активности;
- Да се учествува редовно и активно во процесите за одлучување во полтиката.

Во поглед на правната и финансиска рамка на не-државните шуми, учесниците препорачуваат:

- Разновидните природни ресурси на шумите (дрво, дивеч, печурки итн.) сеопфатно да се вклучат во правата на приватна сопственост, со цел да се избегне каков било конфликт на интересите за стопанисување;
- Да се ограничат рестрикциите на правата на сопственост на приватни шуми колку што е можно, и тие ограничувања да се фокусираат на прашања каде употребата на правата на приватна сопственост е во конфликт со јавните интереси во развојот на шумите (пр. мерки за заштита, јавен пристап до шумите итн.);
- Да се воспостави соодветен механизам за финансирање на јавнте услуги на шумите (пр. „Зелен“ данок на приход);
- Да се поддржи јавното шумарство преку градење капацитети на асоцијациите на сопствениците на приватни шуми;
- Да се надокнадат економските загуби кои се должат на правни ограничувања на правата на сопственост преку соодветни алатки и процедури (пр. ослободеност од данок, одредени парични субвенции);
- Да се понудат соодветни алатки за спроведување на правата на приватна сопственост над шумите (пр. катастар, шумарски инвенторизации);
- Да се изградат капацитетите на јавното разбирање и индивидуалното прифаќање на правната дефиниција за права на сопственост над шумите;
- Да се понудат правни мерки за окрупнување на земјиштето, пр. преку поддршка на асоцијациите на сопственици на приватни шуми, мотивација за тргување со шумско земјиште итн.;
- Контролната функција на државата организациски да се оддели од стопанисувањето со државните шуми;
- Да се следи и забрза процесот на денационализација согласно државните прописи;
- Приватните сопственици содветно да се вклучат во процесот на одлучување на шумарската политика, и да им помагаат на државните институции да прифатат и земат предвид одредени прашања од шумарството во мали размери.

Учесниците од земјите ги изразија своите намери да ги искористат овие заклучоци како придонес кон процесите на националната шумска политика и колку што е можно повеќе да лобираат за развој во рамките на специфичните рамковни политики на државите.

Analysis of private forestry in Macedonia
and its role in the National Forest Strategy process

Prof. Dr. Aleksandar Trendafilov

Prof. Dr. Jasminka Rizovska Atanasovska

Mr. Bojan Simovski

Skopje, June 2008

TABLE OF CONTENTS

LIST OF ACRONYMS.. 49

LIST OF TABLES.. 49
LIST OF CHARTS.. 49

1. INTRODUCTION……………………………………………………………………….. 50

2. FORESTS AND FORESTRY OVERVIEW……………………………………….... 50
2.1. Basic information about the Republic of Macedonia……………………………….. 50
2.2. Recent history of forests and forestry…………………………………………… 51
2.3. Review of the forestry fund and ownership……………………………………….. 51

3. ORGANIZATIONS OF PRIVATE FOREST OWNERS....................................... 55
3.1. History of organizing private forest owners.. 55
3.2. Organization of private forest owners.. 56

4. RECENT POLICY DEVELOPMENT IN PRIVATE FORESTRY………………….. 62

5. PRIVATE FORESTS AND FORESTRY IN THE NATIONAL FOREST POLICY AND STRATEGY FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF FORESTRY…… 65

5.1. Strategy for Sustainable Development of Forestry in the Republic of Macedonia 65

5.1.1. Vision, general goals and directions of the Strategy 66
5.1.2. Main aspects of the Strategy 68

5.2. The progress of the National Strategy for Sustainable Development of Forestry in Macedonia 71
5.2.1. Activities in the process of development 71
5.2.2. The implementation of the National Strategy and the Action Plan 72

6. SUMMARY 75

7. REFERENCES 78

ANNEX1 79
ANNEX2 81
CONCLUSIONS OF THE CONFERENCE ON „The status of non-state forestry in South East Europe” 82

LIST OF ACRONYMS

AAC	Annual Allowable Cut
AP	Action Program
CEE	Central and Eastern Europe
CEPF	Confederation of European Forest Owners
EU	European Union
EFI	European Forest Institute
FAO UN	Food and Agriculture Organization of United Nations
FOPER	Forest Policy and Economics, Education and Research
GDP	Gross Domestic Product
IUCN	International Conservation Union
MAFWE	Ministry of Agriculture Forestry and Water Economy
NA	National Association
NAPFO	National Association of Private Forest Owners
NSSDF	National Strategy for Sustainable Development of Forestry in Republic of Macedonia
PE	Public Enterprise
PFO	Private Forest Owners
PFOA	Private Forest Owners' Association
PR	Public Relations
RM	Republic of Macedonia
SEE	South East Europe
SFM	Sustainable Forest management
SNV	Netherlands' Development Agency
SME	Small and Medium Enterprise
TCP	Technical Cooperation Programme
W W II	World War Two

LIST OF TABLES

Tab.1. Forests in Macedonia according area and ownership types, 1938

Tab.2. Forests in Macedonia according area and ownership type, 1961; 1979)

Tab.3. Development of membership of the National Association of the Private Forest Owners in the Republic of Macedonia

LIST OF CHARTS

Chart 1 and 2. Chronological overview of state and private forests, 1938-2006

Chart 3. Forest ownership according to the Statistic Report from 31.12.2005

Chart 4. Branch-offices of the NAPFO in 2008

Chart 5. Forest distribution by silviculture types and branch-offices of NAPFO (1 - Berovo, 2- Kavadarci, 3 – Kicevo, 4- Kumanovo, 5 – Radovis).

1. INTRODUCTION

This document analyses the resources and capabilities potential of private forestry in the Republic of Macedonia, within the framework of the National Strategy for Sustainable Development of Forestry in Republic of Macedonia (NSSDF).
In Republic of Macedonia there is no National Forest Program at the moment. In Macedonia the policy process at stake is called NSSDF to which the National Association of Private Forest Owners (NAPFO) is a stakeholder organization.
In accordance with the Constitution of the Republic of Macedonia and the laws which regulate property and ownership rights there are no community forests but state and private forests.
In the past private forest ownership was not in the political system of the country or the national forest policy. This has meaning especially for the status and role of private forestry for Macedonia including the principles of sustainable development. Further the needs for financing environmental value of the forests or the definition of the ecological effects and their evaluation is also impacted.
The NSSDF was developed to address the use of forests and wood products. To date, in Macedonia there is no system established for evaluation and paying for the use of ecological functions of forests, by companies, government or by individuals. Efforts to do this made by foresters have had no success.

The area of private forests in Macedonia is small but it is significant in terms of the socio-economical well-being of 65,000 families who own forests.

2. FORESTS AND FORESTRY OVERVIEW

2.1. Basic information about the Republic of Macedonia

The total area of the Republic of Macedonia (RM) is 25,713 km^2 placing it among the smallest countries in Europe. It has a variety of flora and fauna and a mountainous terrain, with many diverse relief characteristics. 44.01% of the country is between 500 to 1000 m altitudes. The lowest altitude is only 40 m whereas the highest is 2,764 m above sea level (Korab Mountain). The average altitude is 829 m, and according to the IUCN classification the country is part of the first category of mountainous countries in Europe.

The total area consists of:

- Water areas 48,800 ha or 1.90%
- Plain terrains 490,000 ha or 19.10 %
- Hilly-mountain region 2,032,500 ha or 79.00 %

Macedonia has a rich biodiversity. There are 319 species of trees and shrubs in the dendroflora. It also has more than 80 subspecies and varieties. 16% of the total number of species is Balkan endemics or sub-endemics. Recent research of the forest vegetation shows that the trees and shrubs make up 81 forest phytocenosys.

2.2. Recent history of the forests and forestry

In the archives there are documents about the forests on the territory of the RM from the time of the Ottoman Empire and very few for modern times before W W II. 1938 dates the first forest inventory as part of Royal Yugoslavia.
After W W II in 1947/48 a "fast inventory" was made of the forests. A general forest inventory was made in 1961, and the last one in 1979.
After W W II a large part of private land, including forests, were nationalized. The Cooperative Law (so-called "Kardel law"), which was introduced then in Macedonia, Serbia, Montenegro and Bosnia and Herzegovina, left many negative consequences in agriculture and forestry. The results are still felt today.
In the 1950s private forests were nationalized and the owners lost their management rights. In some parts of Macedonia however, nationalization of private land was not documented properly. As a result of this development in private forestry there is vacuum of five decades. The families that used to own forests forgot their benefits and the principles of traditional forestry. The owners of small parcels lost their interest in managing them.
In 1991 Macedonia became an independent country, based on democratic principles and laws guaranteeing ownership rights. Soon the restitution process began and the result increased the private forests areas.
The rights for restitution of the private forests are guaranteed with the Constitution and the Restitution Law. The results from the restitution did not give the expected effects however.
In 2008 the process stopped. There are expectations for follow up but there is only at 2-3% further possible increase of the private forests.
Church forests in RM have the character of private ownership. They are considered as special ownership and are not included in the actual figures for the private forests but are not yet divided from state properties.
When the socio-economic and political system of the country changed, this strengthened capabilities in the private sector. This increased the interest in managing the private forests by their owners. This is also illustrated by the development of the National Forest Owner Association started from Kumanovo and Berovo.
With the registration of more local associations of the private forest owners, the base for the Macedonian private forestry foundation will be further established.

2.3. Review of the forestry fund and ownership

In this short review, the information about the forest fund in state and private property will be shown. They are based on the sources as follows:

- The forest inventories: 1938; 1961; 1979;
- Strategy for sustainable development of forestry in Republic of Macedonia, 2006;
- Physical plan of the Republic of Macedonia, 2004
- Management plans for the forests, Public Enterprise "Macedonian Forests", National Parks and other forests with special purposes.

According to the inventory from 1938, in RM there were 615,216 ha forests covering 24% of the territory.

Tab.1. Forests in Macedonia according area and ownership types, 1938

№	**Ownership type**	**Area [ha]**	**Share (%)**
1	State/public forests	162,054	26.3
2.	Village and municipal forests	360,797	58.5
3.	***Private forests***	***84,914***	***13.8***
4..	Forest of religious communities	7,496	1.2
	Total:	**615,261**	**100.0**

Source: Forest Inventory 1938.

Tab.2. Forests in Macedonia according area and ownership type, 1961; 1979)

Year	**Forest area [ha]**	**Forest cover [%]**	**Forest area** (ha/per capita)	**Timber volume** (1000 m^3)	(m^3/ha)	**Growth (1000 m^3)**	**Growth (m^3/ha)**
1961	887,517	34.5	0.63	62,840	70.8	1,203	1.36
1979	905,653	35.2	0.47	74,343	82.1	1,829	2.02

Source: Forest Inventory 1961, 1979.

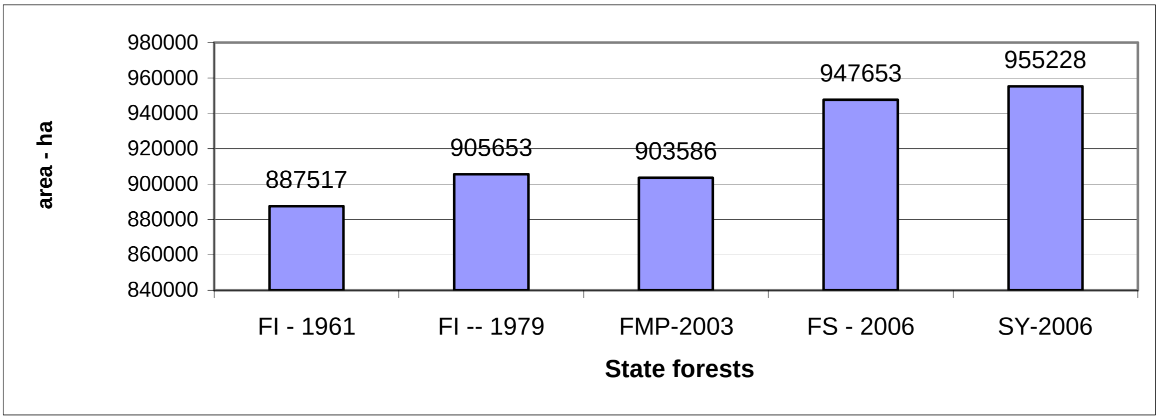

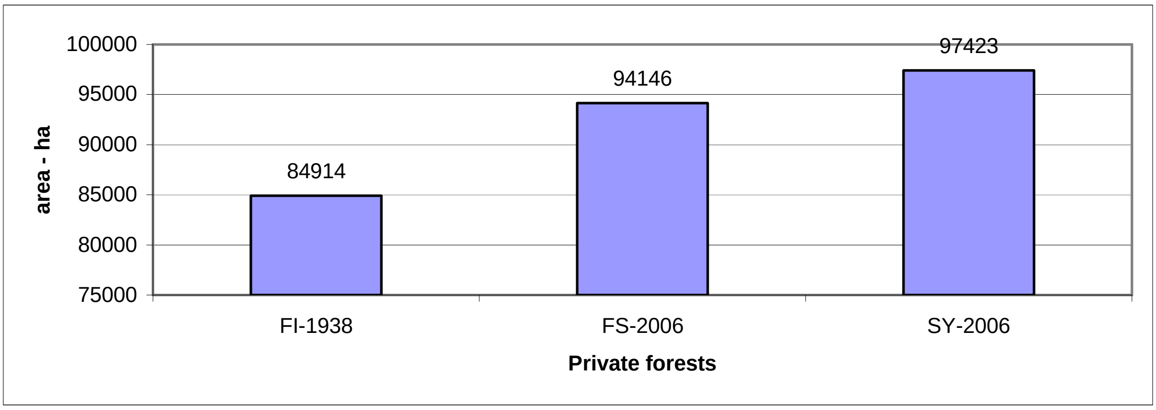

Chart 1 and 2. Chronological overview of state and private forests, 1938-2006

The total forest area of Macedonia was 887,517 ha or 34.5 % of the country (1961). The standing timber volume was estimated at 62,800,000 m^3 total and 70.8 m^3/ha on average. The total annual increment was 1,203,000 m^3 in total and 1.36 m^3 /ha on average. The inventory in 1979 showed 906,653 ha forest area and 35.2 % of the land was forested. The standing timber volume was estimated at 74,343,122 m^3 and 82.1 m^3/ha on average. The total annual increment was 1,829,000 m^3 or 1.36 m^3 /ha on average.
According to NSSDF in 2005 the total forest area was 1,159,600 ha, from which stocked were 947,653 ha. The total standing timber volume was 74,343,000 m^3 and the total annual increment estimated at 1,830,000 m^3 and 2.02 m^3/ha on average. Until 1990 first plantings of bare and eroded lands accounted for some 140,000 ha.
State owned forests were 90.14% of the total forests and 92.2% of the total standing timber volume. Private forests were 94,146 ha or a share of 9.86% of the country area and accounted for 7.8% of the standing timber volume.
Forestry provides 0.3-0.5% of the GDP (2005). The wood industry (primary and secondary wood processing, furniture, paper industries) accounts for 2.5-3.0% of the GDP (2005).
The annual cut in past 10 years was about 1,300,000 m^3 and is at the level of about 70% of AAC. Fuel wood is some 80-85% of the total yearly harvest.
According to the Management Plans of forests (2003) the total forest area is 903,586.9 ha or 35.1% of the land is forested.
Statistics from 2001 list the stocked forest area of 987,374 ha. Statistics from 2006 show the total stocked forest area of 955,228 ha, of which 857,805 ha are state and 97,423 ha are private property. Total forest land accounted for 1,400,000 ha.

In summary, official sources of information on forests give different data about forest area. It is evident, that there is not enough qualified information on private forests. However the trend of increasing the forest area in Macedonia is undoubtly there. This is caused mainly by a) reforestation and first planting, b) migration into urban areas, c) a decrease of the livestock (especially of goats).

According to the management plans for the forests with economic and special purposes, 65.6% from the forests are coppice forests and bushes. Their standing timber volume is 51,542,609 m^3, or 39.6% of the total. The average timber volume of 96.4 m^3/ha is at the low end of the European comparisons and shows a general low quality of the forests in Macedonia. This derives from historical, social and economic causes. Forests in Macedonia in general and coppice forests in particular were exposed to permanent degradation and devastation. However, improvement has taken place since institutions got in place to address forest management. This has been a trend in the past 50 years even if there are certain regional differences in the forest cover. In Sveti Nikole the forest cover is 14.8%, in Prilep 15.6%, in Kumanovo 16.5%, in Kratovo 17.7%, in Probistip 53.5%, in Krusevo 54%, and in Strumica 55.9%. The lowest forest cover is in the central part of the country. Higher quality forests can be found in the Western part (Gostivar, Kicevo, Brod and Bitola), in Eastern part (Berovo, Kocani, Vinica and Strumica) and in central and southern parts of the country (Kavadarci and Gevgelija). There were 217,850 ha land afforested recently. Bare lands could be found in Stip 21.1%, Kocani 16,8%, Bitola 14.9%, Kriva Palanka 14.5% of their total areas.
The percentage of the forests by altitude is also heterogeneous. About 4.0% of the forest areas are at 200 m altitude, 10.8% between 200 and 500 m altitude, 43.7%

between 500 and 1000 m altitude, 33.5% between 1000 and 1500 m altitude and 8.0% are over 1,500 m altitude.

Land under no management constitutes 3.2% from the forest areas. However the NSSDF planned to include those areas into management as well. From the stocked forests 240,255 ha or 26.6% are high forests, 509,778 ha or 56.4% are coppice forests, 82,869 ha or 9.3% are degraded forests and 33,763 ha or 3.7% are young growths under 20 years of age. The share of high forests is 74.4% in Berovo and in Kriva Palanka 59.7%.

Managed forests have a total wood mass of 87 million m^3 or 95.5 m^3/ha on average. High forest makes up 52 million m^3 in total or 216 m^3/ha on average. Coppices and degraded forests account for 34 million m^3 in total and 57 m^3 /ha on average and young growths for 1 million m^3 or 34 m^3/ha.

The total annual increment in managed forests is about 2 million m^3 or 2.2 m^3 /ha on average. In high forests the average increment is 4.2 m^3/ha. In coppice and degraded forests it is 1.5 m^3 /ha.
This data shows again the low quality and weak productivity of the forests.

The most dominant tree species in terms of wood mass and area are broadleaf species, beech and oak. Beech covers 44.4% of the total forest area and oak 40.0%. 58.7% of the total wood mass is beech and 24.5% is oak. This is because much of the high forests are beech. Its wood mass and annual growth is twice as much as oak forests. Oak stands are often coppice and degraded forests. They are in hilly and mountainous areas of the country and close to settlements. In the past, they were under human pressure (see also Chart 5).
The Law on Forests classifies forests in terms of primary function into two groups: a) economic (wood production) and b) special function. As forests with economic wood production cover 789,881 ha or 92.3% of the managed forest. Forests with special function cover 65,789 ha or 7.7% of the managed forests. National Parks dominate this category with 53,273 ha. The rest are protected forests covering 8,920 ha and other forests with special purposes covering 3,596 ha.

In terms of ownership, private forests cover 125,872 ha. State owned forests cover 861,502 ha (Source: State Statistical Office data, 1996, see chart 3). But according to the management plans there are 903,587 ha owned by the state.

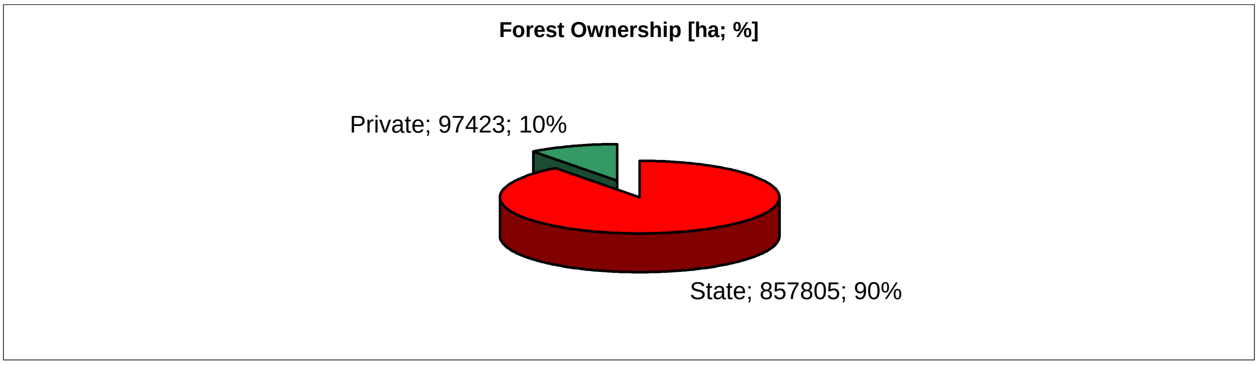

Chart 3. Forest ownership according Statistic report from 31.12.2005

The Strategy for Sustainable Development of Forestry plans to settle the issue of unreliable statistics on forests (2005).

The natural processes of regeneration are shown by increased forest area figures, whereas statistics state a decrease in forested area.
This unreliable data relates primarily to private forests, which needs special attention in future inventories (NSSDF 2005).
However, the data leads to the final conclusion that the total area of stocked forests must be about one million hectares.
Private forests are on average small areas with a low production of timber. There are about 220,000 private forest parcels in the country owned by 65,000 families. The average property size is 0.6 ha.

3. ORGANIZATION OF PRIVATE FOREST OWNERS

3.1. History of organizing private forest owners

According to the data from the period of the Ottoman Empire, before WWI for the area of today's R.M. there were no organized forms of private forest owners. The reasons were:

- No private property rights existed on forest land in the Ottoman Empire
- No private organizations were allowed.

After W W II when the process of planning, organizing and management of forests was starting, the private forest owners did not have adequate possibilities to get organized within the „socialist" forestry.
Between 1947 to 1949 in state forests there was the category established of "Village Forests". It was not defined by the law, but introduced as a political decision. These forests were used for the needs of the villages for building bridges, and buildings for public use.
Until 1990, the private forest owners had limited rights for decision making and acting in their own forests. Approval for logging in the private forests, as the other decisions, and services for the private forests were made by the Community Assembly and community forest inspectors. Since 1990 forestry administration has been performed by the Ministry of Agriculture, Forestry and Water Management.
The motives for active incorporation of the private forests into planning and management activities are linked to the reforms introduced after the independence of the country. In forestry mainly the Law on Forests of 1997 had impact on this problem.

The organization of private forest owners in Macedonia dates back to January 1998, when the civil organization of forest owners was registered in Kumanovo. It had the name of the "Association for Protection of the Interests of the Private Forest Owners."

The reason for revitalizing the private forest owners and registration of their first association is a result of the political change combined with the rules of the Forest Law of 1997. Other laws also had an effect, such as the ones governing property

rights and restitution. As the membership of the National Association increases there are more and more regional branches. The initiative for establishing the first association came from Berovo from the families and owners of the larger forest parcels of over 25 hectares. The first association was started by an ad-hoc movement of some 400 forest owners. They submitted a petition to state institutions on high taxes. Most of their requests were accomplished which gave further incentive to forest owners to organize. This movement resulted in registering the first association in Kumanovo 1998 with Mr. Branko Skenderski as the elected president.
Afterwards the organization began to establish community branches of the association. At the Annual Assembly held in Kumanovo in 2004, 195 members from 9 community branches took part. The same year the association representing the private forestry sector of Macedonia took part in a workshop in Zamardi, Hungary on "Assistance to the private forestry sector in CEE".

In the mean time the Association contributed also to the creation of the forest policy in Macedonia.
Since July 2006 NAPFO has been supported in increasing membership and organizational ability by the Netherlands Development Agency (SNV). Since then in the past two years the total number of branches and members increased significantly. There are five regional offices and 23 community branches. The development of the vision and the work program focuses on the reform process in forestry.

3.2. Organization of private forest owners

Since June 2007 private forest owners are organized at the national level in the form of National Association of Private Forest Owners of Macedonia. It is the successor organisation of the Association of Protection of the Interests of the Private Forest Owners.
The motives for establishment of the Association were no satisfaction with the private forestry matters and policy in the country and better representation of the interests of this group. They could train leaders at the national level and become stakeholders in forest policy formulation to a certain extent.
After the establishment of the Association of Private Forest Owners in 2004, they achieved results by the active participation in preparation of the NSSDF prepared in 2005 and passed in June 2006. Here the Association's suggestions were accepted.
In the past few years the Association established collaboration with a number of international organizations and other associations of private forest owners, especially in the neighboring countries. Working contacts are with CEPF, EFI, SOROS, World Bank. Since July 2006, NAPFO is supported in membership strengthening and organizational development by SNV. Following the success of the first test period of the joint work, they agreed to continue the cooperation into 2007. In 2008 the Association and SNV Macedonia signed a Memorandum of Understanding in which they agreed on joint cooperation for the period of 2008 - 2010.
Table 3 shows the growth in membership of the Association. The number of members of the Association is constantly increasing. The latest data from May 2008 shows 847 members. The biggest number of members is in Berovo and Radovis and the smallest in the area of Kratovo and Resen.

Tab.3. Development of membership of the National Association of the Private Forest Owners in the Republic of Macedonia

STRUCTURE AND MEMBERSHIP OF **NAPFO**

		members											
1	Debarca										25	43	43
2	Makedonski Brod										12	23	27
3	Veles										13	47	47
4	Bogomila										14	135	135
5	Probistip										9	9	14
6	Radovis									7	92	89	89
7	Konce											19	19
8	Sveti Nikole										10	25	25
9	Prilep	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
10	Kicevo		6	6	6	6	6	9	9	9	15	30	34
11	Gostivar			6	8	11	25	32	33	39	56	56	56
12	Kriva Palanka	6	8	8	8	9	11	11			11	11	11
13	Vinica	3	6	12	15	15	15	15	21	30	30	30	30
14	Kavadarci	5	5	6	6	6	9	9	9	16	24	73	73
15	Pehcevo		7	7	7	5	5	5	5	5	7	7	7
16	Kumanovo	8	8	11	15	21	21	21	31	31	33	44	44
17	Berovo	17	26	47	49	49	54	74	79	87	103	143	143
18	Struga										7	7	7
19	Delcevo										3	17	17
20	Strumica											7	7
21	Novo Selo												9
22	Kratovo										2		1
23	Other members												1
	Total	47	74	111	122	130	154	184	195	232	474	823	847
	Year	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008

Source: National Association of the Private Forest Owners – (May, 2008)

2008 the National Association of Private Forests is organized in the following system: the central office of the Association is in Berovo and branch-offices are in Kavadarci, Kicevo, Radovis and Kumanovo (see Charts 4, 5).

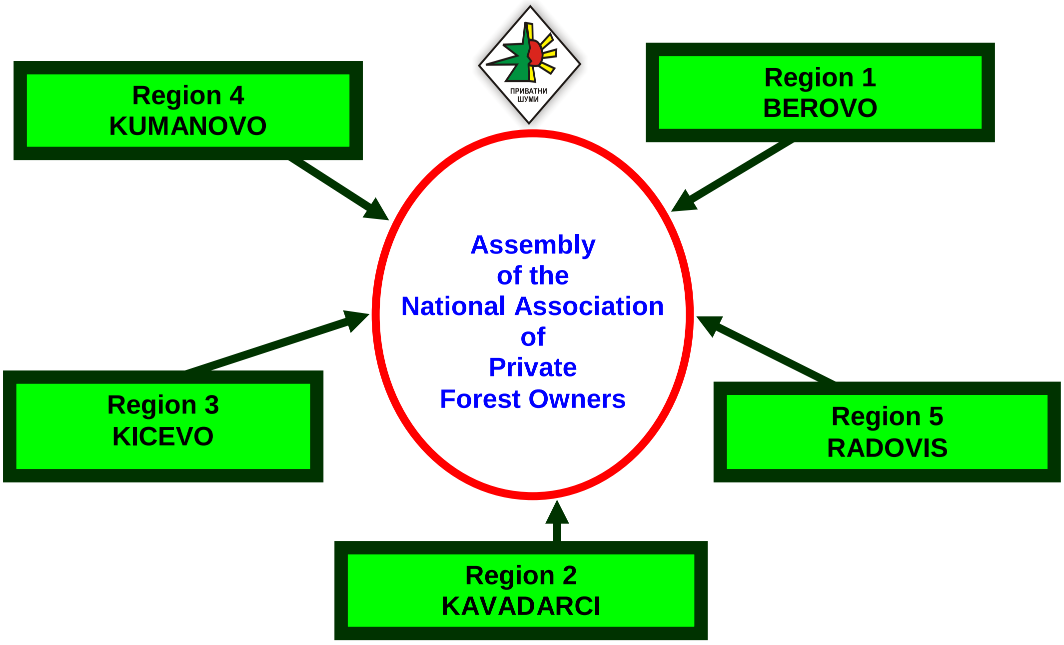

Chart 4. Branch-offices of the NAPFO in 2008.

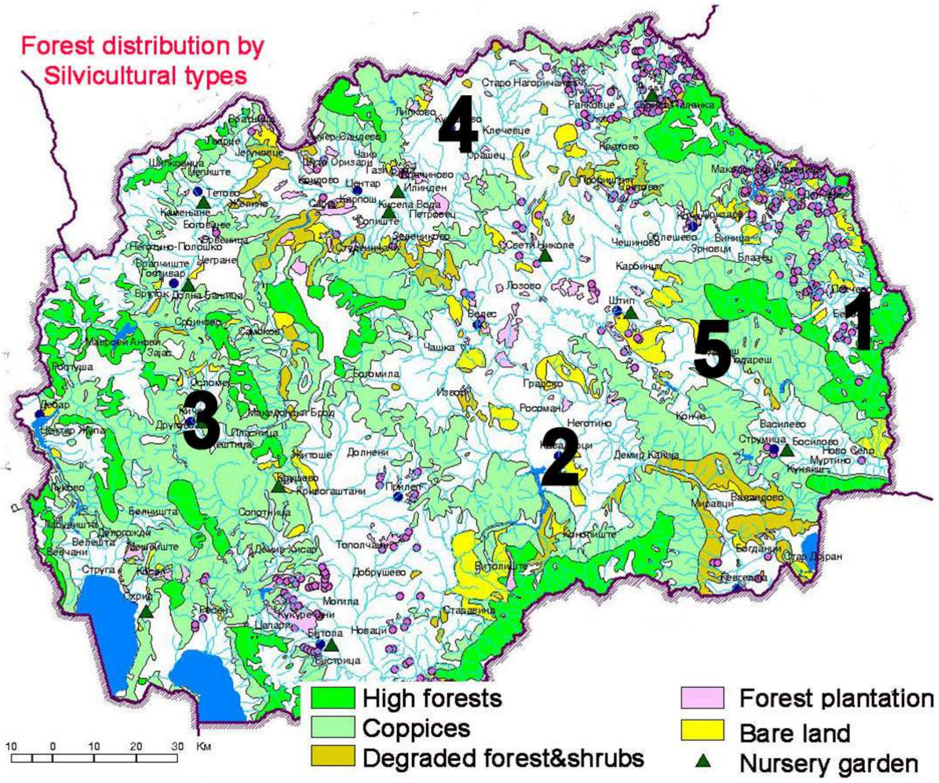

Chart 5. Forest distribution by silviculture types and branch-offices of NAPFO (1 - Berovo, 2- Kavadarci, 3 – Kicevo, 4- Kumanovo, 5 – Radovis.

The increased activities of the Association are supported by SNV, focusing on the implementation of the national forestry strategy. In the short period of 2006-2008, NA strengthened its capabilities membership and partnerships. The NSSDF defined the **vision,** goals and actions for the next 10 years to assist in its implementation.

The main vision of the National Association of Private Forest Owners is the **Protection of private forest owner's individual and common interests and fulfilling the aim of sustainable management of forests at the same.**

Goals for further actions are divided into 5 topics. Every goal addresses one issue. They are the following:

Goal 1: Accomplish the sustainable management of private forests through:

- Better management planning
- Better oversight and protection of private forests
- Better conditions and services for manage private forests
- Monitoring
- Valorization of the functions of the forests which benefit society.
- End the process of privatization
- Fair cadastre solutions, identifying priorities for public and private values of the forest

Goal 2: Strengthening of the capabilities of NAPFO

- To represent all private forest owners
- To reach efficiency in the internal structure and became self sustainable
- Providing education and information for the members
- Developing further services for members (management planning, timber marking, harvesting, transportation, marketing and legal advise)

Goal 3: Participation in preparation of the new Law on Forestry (2008)

- Service in private forests based on market rules
- Creation of a Fund for the managing of forests
- Equal treatment for private and state owned forests

Goal 4: Decentralization in forest management

- Support for municipalities in taking over the management of state forests

Goal 5: Development of partnership and cooperation with domestic and international organizations

- Cooperation with all stakeholders related to forestry and nature
- Cooperation and membership in international organizations

Short-term goals and policies of the Association (NAPFO 2007):

- Reforms for management planning, protection of forests, condition of the private forests,
- Capacity to manage activities (forest fires and illegal actions),
- Change of the Forest Law,
- End privatisation,

- Establishing lobby-groups from the members of the association and forestry
- Strengthening the partnership with the government.
- Exploring further sources of financing,
- Making and implementation of pilot projects for private forests (family businesses, projects for the use of forest bio-mass for energy generation.

Mid-term goals and policies of the Association (2007)

The mid-term goals of the next 5-10 years after the new Forest Law and are the following:

- Action for implementation of the Forest Law
- Strengthening of the capabilities of NA in all activities
- helping to resolve the problems with the Cadastre;
- Settling the financial concerns of the Association;
- Development of the basic and study project documentation for rural development and tourism;
- To be more active in domestic and international activities;
- Establishment of groups of experts in NA
- organizing small businesses into bigger unions;
- Development of the Association's marketing, research and PR practices;
- Development of the information systems of the NA
- transforming the state forestry

Long-term goals and policies of the Association (2007)

Goals for the next 20 years harmonize with the NSSDF and its action plan of implementation and are the following:

- Permanent monitoring of the implementation of the Forest Law;
- Permanent support and cooperation with the strategic aims of NAPFO and strategy for sustainable development;
- Support and establishment of bodies that will participate in making forestry development plans, such as rural development or nature protection, to address relevant issues concerning private forests;
- Strengthening of the capabilities of NA on national and international level;
- Strengthening the status, place and role of NA in the Forest Chamber;
- Explore sources for financing projects";

The plan for achieving the strategic goals of NAPFO for 2008 - 2009

NAPFO prepared a proposal of activities for the period of May 2008 – May 2009 according to the NSSDF and its Action Plan for Implementation in April 2008.

Strategic goals of NAPFO served by actions designed

- Sustainable management of the forests, with stable property rights
- Strengthening of the capabilities and structure of NAPFO
- Active participation and support for forestry – based on the strategy for Sustainable Development.

- Decentralization of forest management
- Preventative and direct action in forest protection
- Development of partnerships and collaboration with relevant organizations and institutions in the country and abroad.

Planned Actions

1. The control of forest management should be enforced by law and supported by the state in both type of forests: state and private.
2. The transformation and reorganization of PE “Macedonian Forests” by among others dissolving its monopoly position in management assistance to the private forests. The PE “Macedonian Forests” should fulfill its original mandate, sustainable management of the state forests.
3. With passing of the **new Forest Law -** management and ownership function of the state should relate only to the state forests. The private owners will be managing the private forests through various associations using international experiences.
4. NAPFO is trying to equalize the treatment of the private and state forests by state institutions.
5. Proposals for introducing licenses for certain forestry activities, or for services in private forests, or for preparing management plans.
6. Introduction of a National Forest Fund to exchange private land with state forest land.
7. Improving the cadastre into a more detailed public record.
8. Strengthening the administrative and technical capacity of the Forest and Hunting State Inspectorate and the Forestry Police to be more effective in their control over private and state forests. The Inspectorate has to find a **legal option to** collect the fees from everyone from the sale of timber.
9. Equal treatment of the private and state forests in providing financial support from the state. Compensation to private owners for nature conservation services restricting sustainable forest management.
10. Achieve financial stability of the Association.
11. Cooperation with state forestry institutions in organizing improvement courses in business and forestry for private forest owners.
12. Cooperation with related organizations in Macedonia. Membership in international organizations and associations in forestry, to exchange information.

The most important activities achieved in 2006-2008 by NAPFO in cooperation with SNV Macedonia were:

- Establishment of the new branches of NAPFO in Macedonia and organizational improvements- 2006-2008;
- Establishing of the National Association in 2007;
- Development and publishing official newspaper of the Association, GREEN ZONE-2007-2008;
- Developing and adaptation of the official website of the Association - 2008 – see http://www.naps.com.mk/ ;
- Improving education capabilities and skills for management. Communicating with of the members of the Associations for participation in seminars,

workshops, organized visits out of Macedonia (Albania, Austria, Armenia, with organizations on local and national level, etc.) - 2007-2008;
- Project for separating of private land from state forests and development of a special plan for the management of the private forest - 2007;
- Organizing three training seminars on forest fire prevention and fire fighting for the members of the Association
- Financial support of SNV for maintaining 5 regional offices -2007, 2008;
- Support for communicating with state institutions and other organizations-2006-2008;
- Financial support for NAPFO for employing a half time person to coordinate the activities of the Association - 2008;
- Providing technical support to NAPFO and participating in the National Steering group in "Private and community forestry – developing livelihoods on the basis of secure property rights in selected countries of South East Europe (SEE)". The Project is financed from World Bank, and in Macedonia is implemented by the project partners: NAPFO and MAFWE.

In the period 2004-2008 NAPFO, from its own initiative and with the support of international organizations, took part in international seminars, conferences and workshops.

4. RECENT POLICY DEVELOPMENT IN PRIVATE FORESTRY

The forests in Macedonia are organized into 190 compartments for planning and management. The Management Plans for all forests are done in 10 year periods. The state and private forests are equally obliged to have the management plans. The plans are made by the authorized organization - the Department for Forest Management Planning operating within the Public Enterprise "Makedonskij Sume". The plans get final approval from the responsible Ministry for the Agriculture, Forestry and Water Management. .

The private forests are divided into some 220,000 parcels, on average 0.4 ha per owner. The Forest Law of 1997 however gives the opportunity for private forest owners of forests over 100 ha to develop their own management plans by qualified staff. This option has not been used so far and is therefore only theoretical. Therefore forest owners do not participate in developing the plans. All services for private forest owners, like marking trees for felling or issuing of transport licenses have been done since 1998 by the PE „Makedonskij Sumi". Until 1998 the services were done by the Ministry of Agriculture, Forestry and Water Management. According to Trendafilov (2008) this functioned better than the system does today, due to the conflict of interests of the PE as management and as a service provider organization at the same. The change was originated from a small number of employees.

From the beginning until today the most significant problem in private forestry was the planning and management of the private forests. According to Trendafilov and

Skenderski (2008) other issues of the management of private forests to be resolved are:

- Limited rights to log the potential annual timber volume;

Private forest owners could not use the quotas they were allowed as per the PE „Makedonskij Sumi”. Restrictions on approvals were adjusted when competed with the state forestry. Therefore, the timber volume marked for felling is below their allocation in management plans. This is improper use of state authority to compete unfairly.

- High fees for private forestry services provided by „Makedonskij Sumi” and different prices applied for the same services although there is one price list acknowledged and made public by the PE.

Until now, the private forest owners were permanently struggling to stop paying the price of the services provided by „Makedonskij Sumi” to private forest owners prescribed by the law. The new legislation is supposed to resolve this problem. The price list applied in various municipalities is different in fact. By this the PE disrespects related regulation and misuses its monopoly role of service provider.

- Bureaucratic and not transparent service offers for private forestry services;

There is selective approach to the review and decision making about the tree marking requests of private forest owners and by the issuing of transport licenses. No transparency is applied to the decisions often combined with extreme delay of decisions.

- No adequate implementation of forestry regulations (logging, marking, administration…etc)

- Limited rights for wood marketing and trade in private forestry;

Implementation of wood marketing activities of the private forest owners were made more difficult by the PE „Makedonskij Sumi”. In this way the PE fights possible, competition, and misuses its monopoly position and authority.

- Unsatisfactory state of the Cadastre on forests ;

Fragmentation of the parcels makes borders marking in the field very difficult. That makes trade of forests and the inheritance of forests difficult in practice. However, these problems relate to other land use forms as well and the whole agricultural sector, even to urban areas. Cadastre is a general problem in Macedonia requiring the cooperation of different individuals and institutions. In the last 2-3 years some progress has been made, however many problems remain as well.

- No equal status of private forest owners with state forest management units in front of Government institutions and the Public Enterprise;

Private forest owners are not included in the process of management planning development or making forest policy and, forestry reproduction and its financing. See also the earlier examples, trade and management regulation issues and cases of misuse of the PE authority and management roles.

- Active participation in preparation of regulations and their implementation;

For the first time in the history of Macedonian forestry there were some positive changes when the representatives the NAPFO actively participated in creating the NSSDF in 2005 and the new forest law in 2007. Private forest owners should further actively participate during the planning and pre-negotiations of other regulations such as rural development, nature conservation and on the issues related to private forests. Further, cooperation should respect the principles of partnership.

In February 2005, to aid joining the European Union, the Government launched a process of formulating the National Strategy for Sustainable Development of Forestry (NSSDF). The process was based on principles of open participation and inter-sectoral cooperation, extended use of expertise of stakeholders and societal groups. NAPFO was invited to the working group sessions and development of the strategy.
Since then the most significant policy achievement was, to actively take part in the writing of the draft Forest Law from April to August 2008. The Association delegated two representatives to the working group sessions of the drafting process. On 18 April, 2008, in the SNV Macedonia Office, a meeting was held on the law draft proposals. The results were distributed to all regional and community offices of the Association. On 5 May, 2008, delegates of the Association held a meeting with the working group from MAFW and they discussed the suggestions on the changes of the Forest Law.

NAPFO organized regional workshops on changes of the Forest Law in cooperation with SNV in June-August 2008. The following activities got carried out:
- Preparation of the draft version of the new Forest Law, by the end of May, 2008;
- The draft version of the Forest Law was distributed in electronic and printed form to members in June, 2008;
- The Draft Version was presented on the Web site of MAFW, NAPFO and others;
- Two national and five regional workshops were organized on the Draft Version by mid August, 2008;
- The last comments on the Draft may be finished by the end of August, 2008.

In collaboration with MAFW, SNV invited two international forest law specialists to participate in the process:
- Mr. Peter Herbst from Austria, and
- Mr. Rastislav Sulek from Slovakia.

The consultants made their review of the present Forest Law from 1997 and gave their first inputs to the draft comments on 22-25 April, 2008 during their visit to

Macedonia. It was agreed that comments will include issues recommended by the European Commission.
Suggestions for changes were focused on the following issues:

- Management Planning;
- Functions of the forests and valorization of their effects;
- Forest Management issues;
- Licenses;
- Reproduction of the forests etc.

5. PRIVATE FORESTS AND FORESTRY IN THE NATIONAL FOREST POLICY AND STRATEGY FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF FORESTRY

5.1. Strategy for Sustainable Development of Forestry in the Republic of Macedonia (NSSDF 2006)

The Strategy for Sustainable Development of the Forestry in Macedonia was developed in 2005 and passed by parliament in 2006. It sets the stage for all major decisions concerning forestry for the next 20 years. The strategy's development was assisted by the FAO project: TCP/MCD/3002 (A) – "Institutional development and capacity building in forestry and forest industry sub-sectors in Macedonia."
Its goals and measures in the Action Plan for Implementation relate to all forests in the country. The strategy is a good base for progress, outlining conditions for the development of private forestry. The NAPFO had an active role in its development. Very few issues of this document are related especially to the private forests (e.g. chapter 4.3 Management of the private forests). However, it can serve as a basis for the development of the strategy of private forests owners (NAPFO 2006).

In Macedonia were no initiatives to address the problems of private forestry in the period before the Forest Law came into force in 1997, and the first Association was established in 1998. One of the reasons was the - on average - unfavorable conditions of private forests resulting in a lack of interest to resolve its problems.

In the strategy, the understanding of forests[5] mainly relates to its use as a resource producing material goods like timber and non-wood forest products (herbs, mushrooms, berries, game etc.). Forests have other benefits to society, like recreational uses; protective functions as biodiversity conservation, erosion control, mitigation of climate change and water shed protection. Oxygen production and quality improvement of the environment must also be mentioned. Over the last decade the role of forests in the fixation of carbon dioxide has grown in importance, due to greenhouse gas problems. However, all these functions of the forests relate to their conditions (e.g. stand structure, area and quality). Further, the economic, social and ecological functions

[5] Forest - land covered with forest tree and shrub species, as well as bare lands and meadows, forest roads, forest nurseries and other areas that are closely connected to forests. (Law on Forests,1997, Article 3)

of forests are important to the sustainable development of society and for improving the quality of life, especially in rural and mountainous areas.
The strategy specifies forests as national heritage of the young republic.[6]
In the initial years of independence, Republic of Macedonia got into a difficult time of transition when the reconstruction of the economic and political system had to progress quickly within a very complex social and economic situation.
A number of negative impacts of the development of society and economy have had their effects on forestry as well. Forestry in general got into a bad financial situation.

Currently the other strategy document relating to forestry is the Spatial Plan of the Republic of Macedonia (2004), where the strategic goals for development of forests are formulated until 2020. First afforestation and silviculture are emphasized. There is also a strategy for development of agriculture, forestry and water economy for the period of 1995-2010. However this is considered as inefficient for forestry's proper development (Trendafilov 2008).
The political and economic changes in the country aligned with the European integration processes let the focus of forest policy be on the multifunctional role of forests and their management. This means integrating further aspects into management, such as protection, biodiversity and the care for nature will be made more important. At the same time Macedonia is a signatory of many international agreements and conventions on forests and environmental protection. They also influence forestry. The European orientation of the country implies the necessity of harmonization of its forestry policy with EU forestry regulations. This basically requires a multifunctional forest management and the development of modern forest based industries. The strategy was developed to assist these goals in Macedonia by addressing the problems in Macedonian forestry.

5.1.1. Vision, general goals and directions of the Strategy

<u>The Vision</u>

Activities of forestry shall be competitive and adjustable to the changing market demands. The sustainable economic development of the sector is envisaged in accordance with its capabilities and resources.
Forests will increase in area, through first afforestation by mainly of domestic species. Care and protection of the stands will be appropriate, providing quality forests, both biologically and economically. Degraded forests will be intensively transformed into high-quality forest. Illegal felling and other illegal activities will be terminated by the appropriate application of the law. These will contribute to increasing the total wood volume, the improving of forests and their wood quality.
Non-wood forest product management will create significant economic benefits for forestry and the state and will be appropriately regulated. Infrastructure and facilities for collecting, processing and packaging will secure competitiveness of the products

[6] The Constitution of the Republic of Macedonia affirms this: "All the natural resources of the Republic of Macedonia, the flora and fauna, amenities in common use, as well as the objects and buildings of particular cultural and historical value determined by law, are amenities of common interest for the Republic and enjoy particular protection." Constitution of the Republic of Macedonia, Article 56, paragraph 1.

on the European markets. Biological capabilities will be respected, restricting over-harvesting. Economically and environmentally important species will be protected.
The state will recognize the benefits of multifunctional forestry and establish adequate measures to enhance and stabilize the forestry's position in society.
Special attention will be given to protection and conservation of forests. This is of importance to biodiversity in general, but will also secure social, economic and cultural benefits to citizens of Macedonia.
Macedonia will be a popular destination for recreation, sport, eco-tourism and commercial hunting which bring significant income.
An efficient system for warning and suppression of forest fires will be established, while the state will secure efficient preventive measures against forest pests and pathogens through an advanced quarantine service.

Updated technology will be applied in the management of forests. There will be close cooperation between management organizations and scientific institutions for training, specialization and applied research.
Through qualified representatives from state and non-governmental bodies, forestry organizations will be members of relevant international organizations and will actively participate in the exchange of knowledge and experience.
Forestry will employ qualified staff, and management in forestry will be transparent, while decisions will be solely based on expert involvement. Qualified management will be able to deal with social, cultural, institutional, environmental and economic challenges within sustainable forest management.
United by a common vision, all stakeholders should participate in the achievement of the goals and actions of this strategy. The strategy will direct the realization of the vision, with sustainability being the leading principle. Sustainable development meets the needs of present generations, without compromising those of future generations.

General Goals

The aim of the Government is to increase the contribution of forestry to the national and rural economy through sustainable forest management[7]. SFM should also ensure renewable resources and the protection of the local and global environment. It shall provide products and services for improving the quality of life of all citizens.
To maintain and enhance the economic viability of forestry, in favor of the national development, the Government will:

- Provide the regulatory, institutional and economic framework for the implementation of sustainable forest management and
- Ensure stable financial support to improve the status of forests and the development of forestry.

Main directions

- Enlarging the forest cover and improving the quality of the forests in accordance with the Spatial Plan of the Republic of Macedonia.

[7] The concept of sustainable forest management was defined in 1993 at the pan-European Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe as follows: "*the stewardship and use of forests and forest lands in a way, and at a rate, that maintains their biodiversity, productivity, regeneration capacity, vitality and their potential to fulfill, now and in the future, relevant ecological, economic and social functions, at local, national and global levels, and that does not cause damage to other ecosystems*".

- Multifunctional forest management and sustainable development of economically viable forestry.
- Increasing the contribution of forests and related goods and services to the quality of life in rural areas.
- Enhancing the public and social functions of forests and forestry by comprehensive valorization of its benefits.
- Increasing the awareness of the environmental and social values of forests.
- Identification of the national and international financial funding opportunities for developing forestry..
- Harmonization of the forestry legislation with national interests and international commitments.

5.1.2. Main aspects of the Strategy

<u>FORESTRY SECTOR, RESOURCES AND ECONOMIC ISSUES</u>

Forest resources

Forest resources and ownership were described in detail in chapters 1 and 2 of the strategy. Here are outlines of the general goals:

- Increase the area of forests and improve their structure and quality based on sustainable forest management (SFM);
- Maintain sustainable game populations;
- Encourage the utilization of non-wood forest products through integrated forest management.

Forest based industries

Promote the establishment of an economically viable forest industry.

<u>THE STATE'S ROLE IN THE DEVELOPMENT OF FORESTRY</u>

The role of the State in forestry can be described in six basic functions: legal settings; controlling function; providing financial incentives; owner of state property; social responsibility; and Education.

Management of state forests

- Improve the effectiveness of forest management according to market conditions;
- Promote Sustainable Forest Management principles and develop a system of criteria for their implementation.

Institutions and their capacity

Create the necessary organizations with the adequate capacity to provide integrated forest management[8]. This should benefit to the protection and management of forest resources on a sustainable basis.

[8] Integrated management - management with the space and all resources (forests, forest residues, water, minerals, game, tourism, non-wood forest products etc.) by one entity.

Forest Law Enforcement / Protection
Promote forest law enforcement, governance and protection of forests and forest resources.

Forestry Planning and Information management
- Provide accurate and updated information on the status of forests, forest management and forest products;
- Efficient exchange of information within forestry and -between other sectors of the economy
- Increasing public awareness on the value of forests and forestry, with active participation of all stakeholders.

Financing
Secure adequate public funding for the activities related to sustainable forest management.

Forest Ownership
- Upgrade Cadastre data on forests and forest land, including demarcation of state and private ownership;
- Introduce consolidation of the state and private forestlands.

Management of private forests
Create an efficient system for the support of private forest owners to achieve goals of sustainable forest management.

Public awareness
Ensure transparency of the forest management process and to increase visibility of forestry sector in society.

Education, specialization and qualification
Enhance and support education in relation to sustainable management of forests.

Forestry research
Strengthen the capacity of forestry research institutions.

International cooperation and cooperation between other parts of the economy
Establish appropriate cooperation between other parts of the economy enabling information flow at all levels.

FORESTRY AND THE ENVIRONMENT IN THE STRATEGY

Forest protective function
Ensure maintenance of forest’s protective functions and increase a positive contribution of the forestry to environment protection.

Biodiversity protection
Promote conservation and restoration of biological and landscape diversity components in Macedonian forests.

SOCIAL ASPECTS OF THE STRATEGY

- Contribution of forestry to employment creation, livelihoods and poverty reduction
- Encourage the economical development and creation of employment possibilities.

Contribution in Rural development
Create opportunity for undisturbed economical development of rural areas and affirmation of the tourist-recreational function of the forests through sustainable development.

IMPLEMENTATION OF THE STRATEGY

The key elements of implementation are:

1. Strategic planning
2. Investments in the sector
3. Co-ordination
4. Institutional strengthening
5. Forestry legislation
6. International co-operation
7. Monitoring and evaluation.

The National Forestry Strategy provides a strategic framework for the development of forestry and it will be updated regularly. This will be supported by the process of regular reporting on the state of forestry.

The National Forestry Strategy is the framework for the transformation of forest policy goals into action. It presents the short-term, medium-term and long-term objectives for single fields and regions where key issues should be resolved after identification of priorities.

The strategy 1) identifies actions to be taken to reach the objectives, including institutions responsible for implementation, 2) supports to allocate finances needed. All these activities will be accomplished through the appropriate action plans developed by a transparent and participatory process.

The implementation effect will be monitored and compared by the following categories:

- Sustainable use of resources;
- Maintenance of vital environmental functions and biodiversity conservation;
- Economic growth businesses related to forestry;
- Higher living standards of rural and urban population depending on forests, and
- Visible application of international commitments.

The results of monitoring and evaluation of success will be regularly published in the form of a report on the state of forestry.

5.2. The progress of the National Strategy for Sustainable Development of Forestry in Macedonia

5.2.1. Activities in the process of development

The following list gives details on activities carried out during the development process of the strategy.

1. From 16 to 19 May, 2005 in the Hotel Continental in Skopje, members from the Working Group and other experts, participated in a training of “Foresters in Participatory Approach”.
2. On 19 May, 2005, at the FAO Coordination Office in Skopje, a regional meeting was held on: "The relation of the forestry as an economic sector towards the forest as an eco-system".
3. On 10 June, 2005, in the Hotel Ilinden in Strumica, a regional meeting was held on: "Forest resources management - problems and solutions".
4. On 16 June, 2005, in the Hotel Sliv in Vinica, a regional meeting was held on: "Forest resources management in state and private ownership".
5. On 23 of June 2005, in the Hhotel Makpetrol in Mavrovo, a regional meeting was held on: "Problems in forestry".
6. On 29 June, 2005, in the Hhotel Villa St. Sophia-in Ohrid, a regional meeting was held on: "Forest management in the region".
7. On 19 September, 2005, in the FAO Coordination Office in Skopje, a meeting was held on: “Formulation of the National Forestry Development Strategy”
8. On 25 October, 2005, in the Hotel Aleksandar Palace, the National Consultation Meeting was held.
9. On 22 March, 2006, in the Faculty of Forestry in Skopje, an consultative meeting was held on: "Forest resources management - problems and solutions".
10. On 30 March, 2006, in the Hotel Kristal Palas in Prilep, a regional meeting was held on: “The opinions and ideas of the participants regarding the first draft action plan for the implementation of the Strategy for Sustainable Development of Forestry in the Republic of Macedonia”.
11. On 31 March, 2006, in the Home of the Army of the Republic of Macedonia in Strumica, a regional meeting was held on: “The opinions and ideas of the participants on the first draft action plan for the implementation of the Strategy for Sustainable Development of Forestry in the Republic of Macedonia”.
12. On 4 April, 2006, in the Hotel Kicevo in Kicevo, a regional meeting was held on: “The opinions and ideas of the participants on the first draft action plan for the implementation of the Strategy for Sustainable Development of Forestry in the Republic of Macedonia.”
13. On 6 of April, 2006, in the Hotel Ovce Pole in Sveti Nikole, a regional meeting was held on topic: “The opinions and ideas of the participants regarding the first draft action plan for the implementation of the Strategy for Sustainable Development of Forestry in the Republic of Macedonia.”
14. On 11 of May, 2006, in the Hotel Aleksandar Palace in Skopje, a promotional meeting was held on: “Making suggestion from the Strategy for Sustainable Development of Forestry in the Republic of Macedonia with the Action Plan.”
15. On 12 September 2006, in the Hotel Tim's in Skopje, a technical meeting was held on: “Identifying the threats that may be encountered in the implementation

of the Strategy for Sustainable Development of Forestry in the Republic Macedonia and the Action Plan 2007-2009."

16. On 12 October, 2006, in the National and University Library Skopje, a forestry legislation workshop was held. The aim of the meeting was to define the needs for improvement of the existing forestry legislation and identify the needs for amendments according to the Strategy for Sustainable Development of Forestry in the Republic of Macedonia and Action Plan for 2007 - 2009.

NAPFO was actively involved in most of these meetings and workshops.

5.2.2. The implementation of the National Strategy and the Action Plan

There were 42 planned actions concerning different aspects of the strategy for implementation in the period 2007-2009. The priority in the Action Plan was given to the most significant problems in forestry.

The actions defined in the points 27, 29, 30, 31, 41 and 42 relate only to private forestry or are in close relation to it. NAPFO took an active part in their elaboration or in some cases implemented them without state assistance.

The single actions are as it follows:

Action Nr 27
Title: Organize informative seminars for private forest owners on different forestry issues.

Expected results: Increased information level of the private forest owners about their rights, obligations concerning forest management.

Description: Since 2006 a series of seminars and workshops have been organized throughout the country resulting from the cooperation of NAPFO with SNV (2 national level, 10 regional level and some 15 local level seminars). Participants were private forest owners. The presented information comprised the obligations and regulations regarding sustainable management of forests. Seminars are still ongoing.

Action Nr 29
Title: Ensure support to private forest owners through consulting and informing on afforestation, forest protection, forest management, forest management planning and forest certification.

Expected results: Private forest owners are informed and consulted on these issues.

Description: With the yearly afforestation programme, passed by the Government and verified by the Parliament, each year planting material is being provided free of charges to private forest owners. In recent years on average some 400,000 plants were distributed satisfying the needs for planting some 300-500 ha. Beside afforestation also planting to combat erosion takes place. Professional assistance and support they get from experts of the Faculty of Forestry and the Public Enterprise "Macedonskij Sume" financed the Ministry for Agriculture, Forestry and Water Management (advise targets: planting methods, species selection, cultivation and plant protection). Additional information on the procedures and regarding these topics, the private forest owners can access through the web page of the

Ministry (http://www.mzsv.gov.mk/index.php?option=com_frontpage&Itemid=33) and the National Association of Private Forest Owners.

Action Nr 30
Title: Publish an information tool for private owners on their rights and obligations concerning forest management.

Expected result: A booklet of maximum 20 pages issued in 20,000 copies.

Description: With the publication of the brochure, the private forest owners got assisted with information on their rights, obligations, planned activities, ways of using funds and investing in the area for protection of insects and diseases, afforestation, forest management, etc. The booklet got developed 2007 by the cooperation of the different forestry organizations, such as NAPFO, PE „Makedonskij Sumi", MAFWM and SNV. So far 5,000 copies were distributed.

Action Nr 31
Title: Introduce and maintain a forestry web site for the association of private forest owners.

Expected results: Forestry website developed and regularly updated.

Description: The National Association of Private Forest Owners with assistance of SNV developed the Association's web page 2008. On the web page information can be found for on-going activities, issues or actions concerning the private forestry sector. The page can be viewed under: http://www.naps.com.mk .

Action Nr 41
Title: Support for the foundation of SMEs processing and trading wood and non-wood forest products - providing consultation, information and training for them.

Expected results: A mechanism for supporting the company's foundation is developed.

Description: The Rural Development Strategy of the Republic of Macedonia was developed (2007) and its implementation is in the initial phase. SMEs in forestry and timber trade are still not established. The Strategy intends to support them to further the collection, processing and trade of wood, wood products and non-wood forest products. A "climate" for establishing of such companies has been achieved and it is expected that in the more forested regions of the country they will function soon. The activity is ongoing.

Action Nr 42
Title: Develop a study on the capacity of the forest tourism resources on regional and local level.

Expected result: A study providing information on potential of forest based tourism in the Republic of Macedonia.

Description: This study will be carried out and finished at the very end of the Action Plan. Development of tourism became a hot political issue and discussion includes the forest based tourism as well. The development of the study is in preparation. It is expected that it will be available by 2010.

Further points concerning private forestry but addressing forestry in general were: Action Plan points 4, 6, 11, and 15. Their description follows here:

Action Nr 4
Title: Study for the prevention of and the protection against forest fires.

Expected results: Analysis will be elaborated on the conditions and the risks of forest fires with draft measures for their control and suppression. With the study, an analysis on the current situation for fire protection will be carried out and preventive and recursive measures will be proposed.

Description: Unfortunately, the preparation of this study has not yet started. In accordance with the regulations on publicly financed studies, project proposals were called for and got selected. However, contracting is not yet finished. The deadline for developing the study has been postponed until June 2009. The project will be carried out by the Faculty of Forestry with its “Department for Protection of Forests”.

Action Nr 6
Title: Develop a study on the forest roads network in the Republic of Macedonia.

Expected results: Analysis of the conditions of the road network and a plan proposed for its enhancement.

Description: The preparation of this study has neither yet started. Project proposals were called for and got selected. However, contracting is not yet finished. The study will be made by the Faculty of Forestry, the “Department for forest harvesting and transport”. The deadline for carrying out the study is June 2009.

Action Nr 11
Title: Restructuring of the State Inspectorate on Forestry and Hunting.

Expected results: The State Inspectorate on Forestry and Hunting gets restructured. A more efficient law enforcement on forest protection, forest areas and hunting is expected.

Description: The new systematisation has been carried out by the Ministry of Agriculture, Forest and Water Economy; however it is still not approved by the government of the Republic of Macedonia. With this systematisation, the total number of state inspectors will be increased to 25 from the previous 16 and a new section in the Inspectorate will be formed with four subsections. They shall cover: a) forest protection, b) forests land change, c) game and hunting, d) production of seeds and seed material.

Action Nr 12
Title: Elaborate the transformation plan for the Public Enterprise “Makedonskij Sumi” .

Expected results: Plan for the reorganization of the PE „Makedonskij Sumi”. The programme should further SFM of state forests, a better market environment for its products and enhance staff motivation. Its main goal is to assist the profitable functioning of the Enterprise.

Description: In 2007 a programme for the transformation of the Public Enterprise "Makedonskij Sumi" was carried out. The programme with two model scenarios has been submitted to the Government. Decision is in progress (2008).

Action Nr 15
Title: Develop a study on forest regions threatened by erosion.

Expected results: A study and proposals for targeted amendments on the Law on Forests. This study is supposed to analyse the erosion processes in forest ecosystems with emphasis on the risks attached to. Issues of landslides and landfalls as well as other intensive forms of surface and deep erosion will be addressed.

Description: The preparation of this study has neither yet started. Project proposals were called for and got selected. However, contracting is not yet finished. The study will be made by the Faculty of Forestry, the "Department for conservation of soil and water". The study has to be carried out by July 2009.

Action Plan point 13 addresses the change of the existing Law on Forests. Detailed proposals of NAPFO on the draft version are found in Annex 1.

In general must be concluded that so far the implementation process of the Action Plan has been very slow with only few concrete results. However many activities are still ongoing.

6. SUMMARY

Forestry provides 0.3-0.5% of the GDP in Macedonia (2005). State owned forests were 90.14% of the total forests and 92.2% of the total standing timber volume. Private forests were 94,146 ha or a share of 9.86% of the country area and accounted for 7.8% of the standing timber volume. More than 70% of the forest area are coppice and degraded forests. **The area of private forests in Macedonia is small but it is significant in terms of the socio-economical well-being of 65,000 families who own forests.**
Sources of information on forests give different data about the forest area. It is evident, that there is not enough qualified information on private forests. However, the trend of increasing the forest area in Macedonia is undoubtly there. This is caused mainly by a) reforestation and first planting, b) migration into urban areas, c) a decrease of the livestock (especially of goats). The increase of privately owned forest areas is further expected also by the continued process of restitution.

In the 1950s private forests were nationalized and the owners lost their management rights. In some parts of Macedonia, however nationalization of private land was not documented properly. The families that used to own forests forgot their benefits and the principles of traditional forestry. The owners of small parcels lost their interest in

managing them. In 1991 Macedonia became an independent country, based on democratic principles and laws guaranteeing ownership rights. Soon the restitution process began and the size of private forests areas increased. The results from the restitution did not give the expected effects, however. In 2008 the process stopped. There are expectations for the follow up but only 2-3% further increase of the private forests is expected being possible.
When the socio-economic and political system of the country changed 1991, this strengthened capabilities in the private sector in general. This increased the interest of managing private forests as well.

The organization of private forest owners in Macedonia dates back to January 1998, when the civil organization of forest owners was registered in Kumanovo. It had the name of the "Association for Protection of the Interests of the Private Forest Owners." The reason for revitalizing the private forest owners and registration of their first association is a result of the political change combined with the rules of the Forest Law of 1997. Other laws also had effects on, such as the ones governing property and restitution. As the membership of the Association increased by times, it got also regionally organized by more branches in place.

Since July 2006 NAPFO has been supported in increasing membership and organizational ability by the Netherlands Development Agency (SNV). Since then in the past two years the total number of branches and members increased significantly. There are five regional offices and 23 community branches (2008).
Since June 2007 private forest owners are organized at the national level in the form of the National Association of Private Forest Owners of Macedonia (NAPFO).
The number of members of the Association constantly increased. The latest records from May 2008 showed 847 members. The biggest number of members is in Berovo and Radovis and the smallest in the area of Kratovo and Resen.
In the meantime the Association contributed also to the creation of the forest policy in Macedonia and focuses on its implementation (see NSSDF process).

The main goal and the vision of the National Association of Private Forest Owners are the **protection of private forest owner's individual and common interests and fulfilling requirements of sustainable forest management, at the same.**
All services for private forest owners, like marking trees for felling or issuing of transport licenses have been done since 1998 by the PE „Makedonskij Sumi". Until 1998 the services were done by the Ministry of Agriculture, Forestry and Water Management. According to Trendafilov (2008) this functioned better than the system does today. This is due to the conflict of interests of the PE as management and as a service provider organization at the same. From the beginning until today one of the most significant problems in private forestry was the planning and management of the private forests. Forest owners do not participate so far in the development of the forest management plans.
Other issues to be resolved concerning the management of private forests are among others: a) limited rights to log the potentially possible annual timber volume, b) same service related different pricing practice of PEMS, c) bureaucratic and not transparent service offers for private forestry services, d) no adequate implementation of forestry regulations (logging, marking, administration…etc), e) limited rights for wood marketing and trade in private forestry, f) unsatisfactory state of the Cadastre on forests.

For the first time in the history of Macedonian forestry there were some positive changes when the representatives the NAPFO actively participated in creating the NSSDF in 2005 and the new forest law in 2007. Afterwards, t**he most significant policy achievement of recent years was, to actively take part in the writing of the draft Forest Law from April to August 2008 (NAPFO 2008).** The Association delegated two representatives to the working group sessions of the drafting process and organized regional workshops.
According to NAPFO, private forest owners should further actively participate during the planning and pre-negotiations of other regulations such as rural development, nature conservation and on the issues related to private forests. Further, cooperation should respect the principles of partnership.

The Strategy for Sustainable Development of the Forestry in Macedonia was developed in 2005 and passed by the parliament in 2006. It sets the stage for all major decisions concerning forestry for the next 20 years. Its goals and measures in the Action Plan for Implementation relate to all forests in the country. The aim of the Government is to increase the contribution of forestry to the national and rural economy through sustainable forest management. Forestry shall provide products and services for improving the quality of life of all citizens. In the Strategy, the understanding of forests mainly relates to its use as a resource producing material goods, like timber and non-wood forest products (herbs, mushrooms, berries, game etc.).
Few issues of this document are related especially to the private forests, however, private forest owners consider it as good basis for the development of the strategy of the Association and private forestry in general (NAPFO 2006).

In general, the implementation of the Action Plan has been so far slow with only few results (2008). Information seminars and consultations on forest management for forest owners in general and on afforestation in particular took place. Information provision for forest owners and related SMEs was also realised. The Association addressed the issue of the draft Forest Law by making detailed proposals after consulting its members and the administration. Most activities defined in the Action Plan are still ongoing.

NAPFO after participation in its development process takes actively part in the implementation of the Action Plan, defining itself more and more as actor in forest policy of the country.

7. REFERENCES

2. The Parliament of the Republic of Macedonia, 2004. *Physical (Spatial) Plan of the Republic of Macedonia* (section Forestry) http://www.moepp.gov.mk/WBStorage/Files/PP%20na%20RM%202002-2020%20april.pdf
3. State Statistical Office of the R. of Macedonia, 1938, 1961, 1979 (Forest/list inventory, statistical annual reports) http://www.stat.gov.mk/english/glavna_eng.asp
4. Ministry of Agriculture, Forestry and Water Economy of the R. of Macedonia, 2005. *Strategy for Sustainable Development of Forestry in the Republic of Macedonia* http://www.mzsv.gov.mk/strategija/pages/Strategy-en.html
5. Blazo Dimitrov PhD, 2003. *Forest economics, Book 1 (Makroeconomics)*, Macedonian version. Faculty of Forestry in Skopje
6. National Association of the Private Forest Owners of the R. of Macedonia (NAPFO), 2008. *Statute*. *Information on the web and from contact person.* http://www.naps.com.mk/docinfo.htm
7. SNV Netherlands Development Organization, 2008. *Information on the web and from contact person* http://www.snvworld.org/en/Pages/default.aspx
8. Public Enterprise “Makedonski sumi”, 2008. *Information on the web* http://www.mkdsumi.com.mk/en/index.asp

Contact information

➢ Prof. Aleksandar Trendafilov PhD, “Sv. Kiril i Metodij” University, Faculty of Forestry, Skopje, R. of Macedonia, e-mail: atrendafilov@sf.ukim.edu.mk; trendafilov_a@yahoo.com

➢ Prof. Jasminka Rizovska Atanasovska PhD, “Sv. Kiril i Metodij” University, Faculty of Forestry, Skopje, R. of Macedonia, e-mail: jratanasovska@sf.ukim.edu.mk

➢ Bojan Simovski, Teaching and Research Assistant, “Sv. Kiril i Metodij” University, Faculty of Forestry, Skopje, R. of Macedonia, e-mail: bsimovski@sf.ukim.edu.mk

➢ Darko Skenderski, National Coordinator, National Association of the Private Forest Owners “Privatni sumi”, R. of Macedonia, e-mail: macprifor@yahoo.com; kolos@mt.net.mk; naps@naps.com.mk

➢ Anela Stavrevska Panajotova, Junior Advisor Collaborative Forest Management, SNV Netherlands Development Organization, Office in the R. of Macedonia,
e-mail: astavrevska@snvworld.org

ANNEX 1

Proposals of NAPFO for changes and amendments for the draft Forest Law by articles[9]:

Article 1

Planning is left out - to be added

Article 4

"Resin" to be left out from this article

Article 5

In the term of forest management to add the terms of planning and control to all works in forestry, so that the text of this article will be in correlation with the one in the NSSDF.

Article 6

At the end of this article to be added tax on multipurpose functions of the forest.(as it is in other Forest Acts in the former Yugoslav Republics)

Article 7

Forest is private or state owned property. Private forest owners can be physical or legal entities. The owner of the state owned forest is Republic of Macedonia

Article 8

Paragraph 2 to be changed to: exchange bet wine private and state owned forest parcels is allowed when it is for the purpose of enlarging the forest parcels

Article 16

Paragraph 1: Proclamation of Forest for special purpose is done on proposal of the Ministry of agriculture with a special law for that.

At the end of this article to be added: before proclamation of one forest in to a forest for special purpose from paragraph 1 of this law, the body that proclaims that forest must receive approval from all private forest owners in that complex (it is the case in Forest Law in Croatia, in Slovenia this is practice in the implementation of Natura 2000)

Article 22

In paragraph 1: ... for management of forest for economical purpose, private or state owned property, MAFWM will make sure that management plans will be made

In paragraph 2: for planning and control of forest for special purpose MAFWM or other ministry will make sure that special management plans will be made...

In paragraph 3: Private owned forests that are part of forests for special purpose that are state owned are also forest for special purpose if the term in the added article 16, paragraph 4 is fulfilled.

In paragraph 6: Private forest owner or owners can make special management plans for there owned forest if that special management plan is not against the measure

[9] Source of information: Working group on Forest Law Development, 2008 (working document).

that are predicted in the plans that are provided from the MAFWM and are in the mines of sustainable forest management.
In paragraph 8: The General plans and Special management plans from paragraphs 1 and 6 from these articles are approved by the minister of the MAFWM.

Article 23

The costs of making the general forest management plans from the paragraphs 1 and 2 from the article 22 of this low, for the part concerning the private and state owned forests will fall on the MAFWM. The production of the special forest management plans for private owned forests will be paid by the owners respectably

Article 35

Paragraph 1: The marking in private or state owned forest can be done by physical or legal entities that are licensed for professional forest work.

Article 38

In paragraph 2: the form for approval for cutting in private owned forest is issued by the MAFWM to the physical or legal entities licensed to that service in the forest.
In paragraph 3 to add: the approval for cutting in private owned forest that is co owned with the state can be given with out approval of the co owner - the state.
In paragraph 6 and 7 to be cleared the role of the privet forest owner and the state

Article 42

In paragraph 1: the use of other non wood forest products is allowed if that is predicted in the general and special forest management plans.
In paragraph 2: ... can give the right to use or to collect the non wood forest products from the state.

Article 56

In paragraph 3: the marking and dispatch note is given by physical or legal entities that are licensed for professional forest work.

Article 57

In paragraph 2: Physical entity can sell wood products only if they came from its one property.
Paragraphs 3 and 4 to be deleted.

Article 67

In paragraph 2: ...For amounts that do not ex side 12 m^3...
In paragraph 4: ... and are used for works for protection and cultivation of forests. The funds are then given back to the users after they present prove that the work has been done.

Article 70

After paragraph 2: When the forest inspector from the State Inspectorate for forests and hunting is doing control of the amounts pay as taxes in private or state owned physical or legal entities, must be accompanied with an inspector from Internal Revenue Service.

ANNEX 2

INTERNATIONAL SEMINARS, SYMPOSIUMS, CONFERENCES AND WORKSHOPS IN WHICH NAPFO PARTICIPATED 2004-2007

In the period 2004-2007 NAPFO, over its initiative and support of international organizations, took part on seminars, symposiums, conferences and workshops, among which:

- ✓ **Workshop** "Assistance to Private Forestry sector in CEE", **Organizer organization/s** FAO, IUCN, CEPF, 13-15 September 2004, Zamardi, Hungary;
- ✓ **Workshop** Workshop on training needs assessment, **Organizer organization/s** EFI, FOPER, Ohrid, July 6-8th, 2005;
- ✓ **Workshop** Transformation of Forestry in Bulgaria, **Organizer organization/s,** Seminars on EU Policies Relating to Forestry, 28 - 29 September 2005, Hissar, Bulgaria;
- ✓ **Study travel** Forestry , Wood Industry and Bioenergy, **Organizer organization/s** MFI-Association of Private Forest Owners in Ita-Hame, Finland, November 2005, Sysma, Finland;
- ✓ **Workshop** "Forest Products Marketing - from principles to practice" Balkans and South-East Europe, **Organizer organization/s** UNECE, FAO, and the FOPER project, the State University of Belgrade and the University of Louisiana, USA, 3 – 6 April 2006, Novi Sad, Serbia;
- ✓ **Workshop** Creating of National Strategy of Forestry and Reform of Forestry in R. Macedonia, **Organizer organization/s** NAPFO "Private Forest", FAO, CEPF, FI, BFSD, 28-29 June 2006, Strumica, Macedonia
- ✓ **Study travel in Albania** Joint project among NAPFOM, ShPPKK and Private Forest Owners Organization of Kosovo, **Organizer organization/s** ShPPKK-Federation of Communal Forests and Pastures Albania, SOROS, SNV, 15 - 17 November 2006, Albania;
- ✓ **Symposium** 9th International Symposium on Legal Aspects of European Forest Sustainable Development, **Organizer organization/s** "IUFRO Division 6: Social, Economic, Information and Policy Sciences, Research Group 6.13.00: Forest Law and Environmental Legislation", 19 -23 June 2007, Zikatar, Armenia;
- ✓ **CFM exchange visit to Albania, Organizer organization/s** ShPPKK, Federation of Communal Forests and Pastures Albania, SOROS, SNV**,** 16 - 18 July 2007, Kukes, Albania;
- ✓ **CFM Exchange visit to Macedonia, Organizer organization/s** NAPFO "Private Forest", SOROS, SNV**,** 02 - 04 November 2007, Berovo, Macedonia;
- ✓ **Forest seminar** "Needs for development of privately owned forests in Republic of Macedonia", **Organizer organization/s** NAPFO "Private Forest" SOROS, SNV, 06 December 2007, Skopje, Macedonia.

World Bank

PROFOR

Programm on Forests

Confederation of European Forest Owners

Food and Agriculture Organisation of the United Nations

Conclusions of the Conference on
„The status of non-state forestry in South East Europe”

30.06 – 02.07.2008 in Skopje, Macedonia

Representatives of forest owner associations and state responsibles from Albania, Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Croatia, Hungary, Macedonia, Serbia, Montenegro as well as forestry experts from the Confederation (CEPF), Food and Agriculture Organisation (FAO) Netherlands Development Agency (SNV), Swedish International Development Agency (SIDA) participated in the conference and discussed a broad range of issues related to the management and administration of non-state forests in South-East Europe.

On the base of the conference outcomes participants conclude the followings:

The private forestry sector, with its production of timber, non-wood forest products and other marketable services as well as its provision of public services, has potential to contribute more extensively to sustainable development in South-East Europe. Economic incomes, employment opportunities and environmental values from private forest management are of common interest of the state administration and private forest owners.
Although the conference recognised different approaches on how to reach an improved contribution from the private forestry sector to sustainable development in the target countries, particularly with regard to the extent of required state regulations.
A trustworthy, transparent and regular dialogue between state administration and legitimated private forest owners representatives are an essential prerequisite for the implementation of the economic, social and environmental potential from private forestry. The conference recognised associations of private forest owners as important partners for achieving national forest policy goals and targets. National forest programmes are recognised as useful framework for implementing related strategies.

With regard to the management of non-state forests, participants recommend to:

- Build capacities on and apply coherent silviculture approaches and a comprehensive management of the natural resources in non-state forests;
- Aim for a sustainability of natural resources in non-state forests and their benefits for the society ;
- Diversify production and services with a strict allocation of incomes to corresponding costs and provide public forest services on the base adequate public financing;

- Organize cooperation of private forest owners through associations or other joint activities;
- Participate actively and regularly in policy decision making processes;

With regard to the legal and financial framework of non-state forests, participants recommend to:

- Include the various natural resources of forests (wood, game, mushrooms etc) comprehensively in private property rights in order to avoid any conflict of management interests;
- Limit restrictions of the property rights of private forests owners to the extent possible and focus limitations on subjects where use of private property rights goes in conflict with public interests in forest development; (e.g. protection measures, public access to forests etc.);
- Setup adequate mechanism for the financing of public forest services (e.g. "Green" income tax);
- Support private forestry through capacity building to private forest owner associations;
- Compensate economic losses caused by legal constraints of property rights through appropriate tools and procedures (e.g. tax exceptions, specific subsidies);
- Provide adequate tools for the implementation of private forest property rights (e.g. cadastre, forest inventories);
- Build capacities on the public understanding and individual acceptance of the legal definition of property rights in forests;
- Provide legal measures for land consolidation, e.g. through support to private forest owner associations, incentives for trading forest land etc.;
- Separate organizationally the controlling function of the state from the state forest management;
- Follow up and speed up the restitution process, according to national regulations;
- Involve private owners adequately into forest policy decision making, particularly to assist state institutions to recognize and consider specific issues of small-scale forestry.

Country participants express their intentions to take these conclusions as an input to their national forest policy processes and to lobby development within the country specific policy framework as best as possible.

Confederation of European Forest Owners

European Forestry House
Rue du Luxembourg 66
B-1000 Bruxelles

Phone ++32 2 219 0231
Fax ++32 2 219 21 91
office@cepf-eu.org
www.cepf-eu.org

cover photo: Atilla Lengyel

This publication was made available by funding received from the **World BankPROFOR Program.** The sole responsibility of its content lies with the publisher and the authors, the World Bank is not responsible for any use that may be made of the information presented therein.